

Joachim Roman Bar

Reguła Franciszkańskiego Zakonu Świeckich

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 30/3-4, 143-188

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O. JOACHIM ROMAN BAR OFMConv

REGUŁA FRANCISZKAŃSKIEGO ZAKONU ŚWIECKICH

Treść: Wstęp, I. Wiadomości historyczne, II. Reguła, 1. Zatwierdzenie, 2. Tekst Reguły, III. Wyjaśnienie Reguły.

Wstęp

„Franciszkański zakon świeckich”, zwany dotychczas tercjarstwem franciszkańskim albo trzecim zakonem świeckim św. Franciszka z Asyżu, podaje osobom świeckim zasady życia według Ewangelii. Pokazuje katolikom, jak w oparciu o przepisy reguły, biorącej początek w działalności św. Franciszka, dążyć do doskonałości chrześcijańskiej, a równocześnie wypełniać obowiązki zawodowe i obywatelskie, być żywym członkiem Ludu Bożego.

Po wielu dyskusjach i przygotowaniach w okresie odnowy posoborowej został opracowany nowy tekst reguły franciszkańskiej, zatwierdzony przez pap. Pawła VI w 1978 r. Ten właśnie tekst reguły jest przedmiotem obecnego opracowania.

I. Wiadomości historyczne

1. Założyciel III zakonu franciszkańskiego

Św. Franciszek zwany Serafickim, urodzony we włoskim miasteczku Asyż, jest założycielem trzech zakonów. Zakon dla mężczyzn, zwany zakonem braci mniejszych, otrzymał ustne zatwierdzenie papieskie w 1209 r., a jego reguła w sposób uroczysty została zatwierdzona w 1223 roku przez pap. Honoriusza III. Pierwszy zakon franciszkański rozszerzył się szybko, rósł w liczbę i znaczenie, słynął świętością, nauką i pracami apostołskimi. W ciągu wieków podzielili się na kilka odłamów, dzisiaj liczy trzy wielkie rodziny zakonne.

Drugi zakon franciszkański powstał dla kobiet w 1212 r. Założył go św. Franciszek przy współudziale św. Klary, stąd jego nazwa klarysek. Zakon ten zawiera liczne klasztory klauzuruowe, rządzi się regułą św. Franciszka i konstytucjami zatwierdzonymi przez Stolicę Apostolską. Siostry oddane modlitwie i pracy, dążą do świętości według wskazań i przykładu św. Franciszka i św. Klary.

Trzeci zakon dla osób pozostających w świecie, czyli poza klasztorami, założył św. Franciszek dla tych, którzy z różnych względów nie mogli wstąpić do klasztoru. Dla nich dał specjalne wskazania ok. 1221 r., przyjęte potem i zatwierdzone przez Władzę kościelną.

Wszystkie zakony założone przez św. Franciszka starają się wciełać w życie wspólny charyzmat, przejawiający się w rozmaity sposób, i służą Kościołowi.

Każdy należący do zakonu założonego przez św. Franciszka musi się zapoznać z życiem Zakonodawcy, bo to dla wszystkich jego naśladowców jest żywa reguła.

Św. Franciszek żył w latach 1182—1226. O jego życiu i czynach apostołskich posiadamy wiele autentycznych źródeł, istnieje też olbrzymia literatura naukowa i popularna, która nam przybliży tę sławną postać także do pojęć naszej epoki¹. Każdy należący do franciszkańskiego zakonu świeckich powinien dokładnie przeczytać bo-daj jeden dobry życiorys św. Franciszka i zapamiętać główne rysy jego duchowości. Po poznaniu faktów z życia św. Zakonodawcy należy w modlitewnym rozważaniu zastanowić się, jak dzisiaj można będzie naśladować jego wzniosły przykład i działać według jego ducha. To doprowadzi do lepszego poznania zasad Ewangelii, które tak dokładnie starał się zgłębić i praktykować Święty z Asyżu.

2. Przyczyny powstania III zakonu

Wiele przyczyn² złożyło się na powstanie w XIII wieku trzeciego zakonu, jako nowej formy stowarzyszeń ludzi świeckich w Kościele.

1) Przede wszystkim trzeci zakon odpowiadał pragnieniom tych wiernych, którzy chcieli prowadzić głębsze życie duchowne w świecie, a nie mogli z różnych powodów wstąpić do jakiegoś zakonu, zwłaszcza z powodu zawartych już związków małżeńskich.

Życie w III zakonie przedstawiało się tym osobom jako ideał życia według zasad Ewangelii, zasad tak mocno podkreślanych nawet przez licznych heretyków i kaznodziejstwo wędrownie.

Było to przeniesienie ideału życia zakonnego do rodzin, do środowisk robotniczych, ludowych. Złagodziła się granica między ekskluzywnością życia zakonnego a życiem doskonałym dostępnym również osobom żyjącym poza klasztorom.

Jako skutek wtórny takiego postawienia sprawy — to rozbu-

¹ Informację o polskiej literaturze na temat św. Franciszka od 1918 r. podał o. Grzegorz Wiśniewski w dziele zbiorowym: *Franciszko-wą drogą*, Warszawa 1982 s. 142—155.

² Antonino da Sant'Elia, *Manuale storico-giuridico-pratico sul Terz' Ordine Francescano*, Roma 1947 s. 41—45, 74—76.

dzenie pobożności w masach, co sprzyjało szybkiemu wzrostowi III zakonu.

To pragnienie życia doskonalszego pośród niektórych ludzi świeckich nie było czymś nowym w XIII wieku, bo i przy dawniejszych klasztorach spotykamy różne formy współpracy ludzi świeckich z klasztorem, aby nawzajem otrzymać wskazówki i pomoc duchową — ale nie był to do XIII wieku ruch masowy, dostępny dla większej liczby ludności.

2) Życie pokutne i oddane dobrym uczynom pierwszych naśladowców św. Franciszka z Asyżu żyjących poza klasztorem — to dalsza przyczyna powstania ruchu franciszkańskiego i organizowania się trzeciego zakonu. Był to niejako nacisk z zewnątrz, aby nadać prawną formę ruchowi, powstałemu na skutek nauk św. Franciszka.

Dobroczynne skutki, jakie płynęły z grupy tercjarskiej w jednym mieście, zachęcały do zakładania podobnych grup w innych miastach. Widziano, że łatwiej zachować sprawiedliwość, miłość, pokój — a za tym wzdychały szlachetniejsze osoby owych czasów, gnębione warunkami życia w społecznościach miejskich, tak bardzo ze sobą skłóconych.

3) Dalej trzeba zaznaczyć, że już w XII wieku spotykamy w Kościele i poza Kościołem silniejszą tendencję do tworzenia stowarzyszeń, zespołów, aby wzajemnie sobie pomagać i łatwiej osiągnąć wspólne cele. Zwłaszcza takie tendencje zaznaczały się w północnych Włoszech (Lombardii), gdzie wśród robotników oddanych tkactwu, powstał specjalny zorganizowany ruch humiliatów, o charakterze religijno-świeckim. Instytucja ta powstała w 1159 r. i według wskazań reguły benedyktyńskiej prowadziła swych członków do życia doskonalszego. Do stowarzyszenia humiliatów należeli nie tylko robotnicy (mężczyźni i kobiety) ale także niektórzy członkowie rodzin szlacheckich i kapłani. Specjalny statut ułożony przy końcu XII wieku (1198—1201), wskazywał stowarzyszeniu sposób życia wśród świata i środki do osiągnięcia doskonałości.

4) Nastroje i dążenia gorliwszych katolików świeckich wyczuł św. Franciszek z Asyżu i pragnął swoim naśladowcom, pobudzonym do życia ewangelicznego kazaniami oraz przykładem, stworzyć jakąś formę życia doskonalszego, bez odrywania ich od obowiązków rodzinnych i zawodowych.

Widząc wielki skutek kazań swoich i swych braci zakonnych wśród ludu miast i wsi, zrozumiał św. Franciszek, że nie wszyscy mogą wstąpić do zakonu, aby prowadzić życie doskonalsze, dlatego radził, aby w domu przy swych obowiązkach, czynić pokutę i wiernej zachowywać przykazania Boże. Gdy zobaczył wielką liczbę osób pragnących życia doskonalszego, był niejako zmuszony ustalić pewne stałe normy życia. Tak powstał trzeci zakon franciszkański

będący wyrazem pełnego zrozumienia przez św. Franciszka ówczesnych aspiracji ludu, którym to aspiracjom nadał on formę nowej instytucji prawnej (życie ubogie i pokutne).

5) Tercjarstwo franciszkańskie odpowiadające ówczesnym pragnieniom ludzi szybko się przyjęło i rozszerzyło. Zwłaszcza w miastach i osiedlach włoskich wielu mężczyzn i kobiet zapisywało się do trzeciego zakonu. Miejscowe grupy tercjarzskie były od siebie niezależne, realizowały cel swój zgodnie z przepisami reguły i w zależności od dynamizmu i gorliwości osób należących do tercjarstwa.

Tercjarstwo franciszkańskie wpływało na zachowanie zgody, osłabienie walk między stronnictwami i poszczególnymi stanami, wprowadzało poczucie braterstwa i równości.

W miastach wybierano tercjarzy na różne urzędy i powierzano im funkcje, ważne dla życia gospodarczego i społecznego, gdzie potrzebna była szczególna uczciwość i obowiązkowość³.

Zwykle na dowód ogromnego rozszerzenia się tercjarstwa i jego wpływu społecznego i politycznego w XIII w. przytacza się list Piotra della Vigna, pierwszego sekretarza (kanclerza) cesarza Fryderyka II. List ten krążył w licznych odpisach. Wprawdzie nowsze badania⁴ przyznają autorstwo listu jednemu z duchownych franciszkańskich, ale list był znany ok. 1235 r. i jest przynajmniej pośrednim dowodem, że koło połowy XIII w. liczono się z tercjarstwem, jako znaczną siłą społeczną.

Wnet ujawniły się w tercjarstwie franciszkańskim tendencje do działania wspólnego, do organizowania się i wzajemnego wspierania. Zewnętrznym znakiem tych tendencji to wspólne odprawianie kapituł generalnych, obejmujących grupy tercjarzskie znacznego regionu, np. Włoch północnych, południowych itp. Było to naśladowanie kapituł generalnych I zakonu franciszkańskiego, bardzo zresztą pożyteczne dla życia duchownego i działalności tercjarstwa⁵.

Równoległe do działalności społecznej i charytatywnej rozwijało się życie duchowe w ośrodkach tercjarzskich. Różne dodatki do pierwotnej reguły i statuty miejscowe a także przyjęcie w wielu ośrodkach życia wspólnego świadczą o trosce tercjarzy o pogłębienie życia według Ewangelii. To wszystko oddziaływało na innych wiernych, tak że tercjarstwo przyczyniło się w tym okresie do odnowienia pobożności i gorliwości w Kościele.

³ Tak np. w Bolonii, Imoli, Peruggi, zob. Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 107.

⁴ Relacjonuje Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 108.

⁵ Por. Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 119—120.

3. Data powstania III zakonu

Początki trzecich zakonów na ogół odnosi się do 1209 roku, kiedy to św. Dominik stworzył nowe stowarzyszenie, mające na celu obronę wiary we Francji, ze względu na sektę albigensów. Nazwa stowarzyszenia brzmiała: *Fratres et sorores Militiae Christi*.

Jednak nie był to jeszcze III zakon. Dopiero został przekształcony w III zakon przez generała zakonu Munion di Zamora w 1285 r. a papieskie uroczyste zatwierdzenie otrzymał w 1405 roku.

Trzecie zakony innych zakonów męskich zostały zorganizowane później, jedynie III zakon franciszkański już w XIII w. otrzymał formę prawną wykończoną i on służył na wzór dla organizowania trzecich zakonów w Kościele.

Wśród biografów⁶ św. Franciszka panuje zgodne przekonanie, że trzeci zakon franciszkański powstał w 1221 r. i wtedy otrzymał ustne zatwierdzenie papieża, głównie dzięki wstawiennictwu legata papieskiego i przyjaciela św. Franciszka, kardynała Hugolina, późniejszego papieża Grzegorza IX. Datę powyższą przyjmują również autorzy⁷, którzy specjalnie zajmują się historią i prawem trzeciego zakonu.

Miejsca, w którym powstał trzeci zakon franciszkański, nie da się dokładnie ustalić. W każdym razie pierwsze grupy tercjarzkie zorganizowały się w Umbrii i Toskanii, począwszy od Cannara w okolicy Asyżu, aż do Florencji włącznie.

Według Waddinga⁸ w 1221 r., po zakończeniu kapituły generalnej, oddał się św. Franciszek głoszeniu kazań. Przemawiał z wielkim zapałem, wzbudzał entuzjazm zgromadzonych tłumów. W Cannara na skutek jego kazań wielu mężczyzn i kobiet gotowych było opuścić nawet swe domy i wstąpić do zakonu, aby prowadzić życie pokutne i tak uniknąć przeszkód w życiu doskonalszym.

Św. Franciszek widząc ten zapał do życia według Ewangelii kazał ludziom pozostać w swych domach, obiecując im, że poda im dokładniejsze wskazania jak mają służyć Bogu na sposób zakonników.

Podobne wskazania dał i w innych miejscowościach. W tym czasie przyjął do trzeciego zakonu pierwszych znanych w historii tercjarzy, bł. Lucezjusza i jego żonę Bonadonnę, dając im jako strój prostą tunikę przepasaną sznurem.

Pod wpływem nauk św. Franciszka i jego konkretnych wskazań odnoszących się do życia w ubóstwie i pokucie, zaczęły się two-

⁶ Zob. np. Sparacio Domenico, *Storia di S. Francesco d'Assisi*, Assisi 1928 s. 271—272; Attal Franc. Salvatore, *San Francesco d'Assisi*, 2 ed. Padova 1947 s. 366.

⁷ Por. np. Antonino da Sant'Elia, *Manuale storico-giuridico-pratico sul Terz'Ordine Francescano*, Roma 1947 s. 77—91.

⁸ *Annales Minorum* t. II n. XII—XIII, Quaracchi 1931 s. 8—10.

rzyć grupy „braci pokutników”. Przyjmowały one jednolity charakter, bo chociaż reguła jeszcze nie była całkowicie wykończona, przepisy te dawał ten sam Założyciel, mając już ustaloną ideę życia ewangelicznego, odpowiedniego dla osób żyjących w świecie.

Dzisiaj, po wydaniu licznych źródeł odnoszących się do życia i działalności św. Franciszka, po przeprowadzeniu gruntownych badań historycznych, mających za przedmiot ruch franciszkański, należy odrzucić⁹, jako przestarzałą opinię Karola Müllera popartą przez Pawła Sabatier i rozwiniętą przez o. Mandonnet O. P. przy końcu XIX wieku, że trzeci zakon franciszkański w swych początkach nie był tworem św. Franciszka, ale był to tylko świecki ruch pokutny wywołany działalnością św. Franciszka. Był to ruch niezorganizowany, a z tego dopiero rozwinął się I zakon dla mężczyzn, potem II zakon dla kobiet, a ci którzy się nie zorganizowali w zakon, pozostali dalej w świecie i później zostali nazwani III zakonem.

Tymczasem do 1220 r. nic nie słyszymy o III zakonie, a istniał już zorganizowany zakon I braci mniejszych i zakon II ubogich pań z pierwszym klasztorem przy kościele św. Damiana w Asyżu. Natomiast o III zakonie mamy wzmianki dopiero od 1221 r. Wszystkie źródła franciszkańskie i obce mówią o św. Franciszku jako o fundatorze trzech zakonów.

Trzeci zakon franciszkański rozwinął się z nadzwyczajną szybkością zwłaszcza we Włoszech, a to dzięki sprzyjającym warunkom, o których była mowa wyżej i dzięki poparciu najwyższych Władz kościelnych, które przyznały członkom III zakonu udział w przywilejach stanu duchownego i wyjęcie spod jurysdykcji świeckiej.

W historii III zakonu franciszkańskiego można wyróżnić trzy okresy:

1) Okres I od św. Franciszka z Asyżu do wydania bulli *Supra montem* pap. Mikołaja IV dnia 18. VIII. 1289 r. Jest to okres organizowania się i rozkwitu III zakonu, ustalenia jego formy prawnej, utrwalenia cech różniących go od innych stowarzyszeń ludzi świeckich w Kościele. W tym okresie wyszło wiele dokumentów papieskich odnoszących się do III zakonu franciszkańskiego.

2) Okres II od pap. Bonifacego VIII (1294—1303) aż do pap. Leona X (1513—1521) charakteryzuje się dążeniem do ustalenia życia wspólnego, powolna przemiana coraz liczniejszych grup tercjarskich w zakony, dodanie ślubów. Więc skrzywienie linii rozwojowej III zakonu świeckiego.

3) Okres III od pap. Klemensa VII (1523—1534) do czasów najnowszych — znowu usiłowania, aby III zakon franciszkański był

⁹ Streszczenie argumentów za i przeciw podaje Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 86—90.

dla świeckich — a inną drogą poszedł rozwój życia zakonnego na podstawie reguły III zakonu franciszkańskiego.

Wielkie zasługi ma tu pap. Leon XIII przez zreformowanie reguły III zakonu franciszkańskiego świeckiego w 1883 r.

4. Pierwotna organizacja III zakonu

O trudnościach, na jakie napotykali „bracia i siostry od pokuty” zaraz po zorganizowaniu się, świadczy brewe pap. Honoriusza III z 16. XII. 1221r. odnoszące się do stowarzyszenia w mieście Faenza¹⁰.

Ogólnie można scharakteryzować¹¹ trzeci zakon franciszkański jako życie według Ewangelii (*vita evangelica*). *Fratres et sorores de Poenitentia* pozostają w życiu świeckim, ale to życie świeckie mają przepełnić duchem ewangelicznym, tak jakby nie należeli do świata.

List do wszystkich wiernych pisany około 1214 r., uważają historycy za pewnego rodzaju szkic czy pobieżny zarys przyszłej reguły trzeciego zakonu. Był to okólnik skierowany do całego świata, wzywający ludzi do ściślejszego praktykowania Ewangelii¹².

Właściwą regułę dla „braci i sióstr pokutujących” ułożył św. Franciszek przy pomocy kardynała Hugolina w 1221 r. Właśnie w tym roku kard. Hugolin bawił jako legat papieski w Lombardii i tam zapoznał się z życiem i ustawami humiliatów. Po zakończeniu legacji spotkał się kard. Hugolin ze św. Franciszkiem i miał możliwość wykorzystać swą wiedzę prawną i niedawno zdobyte w Lombardii doświadczenie.

Oryginalny tekst reguły trzeciego zakonu z 1221 r. zaginął, lecz uczeni zgodnie przyznają, że dokumenty o kilka lat późniejsze odzwierciedlają ją wiernie.

Dzisiaj znane są zwłaszcza trzy kodeksy z XIII wieku, zawierające regułę pierwotną¹³, wydane drukiem przez odkrywców tych kodeksów.

W 1901 r. Paweł Sabatier odkrył tekst reguły w klasztorze franciszkańskim w Capestrano we Włoszech¹⁴. Reguła ta jest zatytułowana: *Incipit regula et vita fratrum et sororum poenitentium. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Memoriale pro-*

¹⁰ Por. Attal Fr. Salvatore, *San Francesco d'Assisi*, 2 ed. Padova 1947 s. 366—367.

¹¹ Attal, tamże, s. 367.

¹² Englebert Omer, *Życie św. Franciszka z Asyżu*, Niepokalanów 1951 s. 227—230.

¹³ Por. Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 94—95 i 471—484.

¹⁴ Ogłosił drukiem w zbiorze: *Opuscules de critique historique*, t. I Paris 1903 s. 17—30.

posii fratrum et sororum de poenitentia in domibus propriis existentium, inceptum anno Domini 1221.

Kodeks pochodzi prawdopodobnie z 1228 r., tekst reguły zawiera 13 rozdziałów.

W 1913 r. o. Leonard Lemmens OFM odnalazł inny tekst reguły w bibliotece w Królewcu¹⁵ (*codex Regiomontanus*). Jest to odmienna redakcja pierwotnej reguły, zawiera 8 rozdziałów.

Najstarszy tekst zawiera kodeks wenecki, który odkrył w 1921 r. o. Benwenuty Bughetti OFM w Bibliotece Landau we Florencji¹⁶.

Co do treści te trzy teksty są ze sobą zgodne, różnią się między sobą tylko nieistotnymi dodatkami. Znaczący błąd franciszkańskich są zdania, że tak wyglądała co do istoty reguła napisana w 1221 r. W poszczególnych miejscowościach dodawano do reguły wyjaśnienia i stosowne zarządzenia mające charakter statutów.

Odnośnie do treści¹⁷ reguły pierwotnej trzeba zauważyć, że reguła zawierała przepisy dotyczące osobistego uświęcenia tercjarzy, ich życia w społeczeństwie i wreszcie organizacji bractw.

a) O osobistym uświęceniu się tercjarzy. Bracia i siostry — przepisywała reguła — będą skromnie odziani, zgodnie z pokutniczym stanem, jaki na się przyjęli. Rozdział I określa rodzaj, krój, barwę i cenę tej odzieży. Z futer wolno było nosić tylko kozuchy. Sakiewki i pasy miały być zrobione z pospolitej skóry, bez jedwabnych obrzeży. Mieli stronić od uczę, widowisk, tańców i innych zbyt światowych rozrywek, poprzestawać na dwu posiłkach dziennie, pościć cztery razy w tygodniu, suszyć w każdy piątek, a ponadto jeszcze przez sto innych dni w roku. Wizytator miał zresztą prawo udzielania dyspens chorym, robotnikom i niewiastom w ciąży.

Jeśliby umieli czytać, tercjarze zobowiązani byli do codziennego odmawiania siedmiu godzin kanonicznych. Jeżeli czytać nie umieli, obowiązywało ich odmówienie pięćdziesięciu czterech „Ojcze nasz” i „Chwała Ojcu”. Podczas Wielkiego Postu mieli wszyscy — chyba, że wstrzymywały ich ważne przeszkody — uczęszczać na jutrznię. Co wieczór mieli robić rachunek sumienia, a spowiadać się i przyjmować Komunię św. co najmniej trzy razy do roku. Co miesiąc mieli się zbierać razem, wysłuchać Mszy św. i kazania oraz odprawić wspólne modlitwy.

b) Życie społeczne. Pokutnicy będą skrzętnie wpłacali przepisane daniny, spłacali zaciągnięte długi, zwracali dobro nie-

¹⁵ Ogłoszony drukiem w czasop. Archivum franciscanum historicum 6 (1913) 242—250.

¹⁶ Ogłoszony drukiem: Archivum franc. hist. 14 (1921) 109—121.

¹⁷ Teksty reguły pierwotnej przedrukował Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 471—484. Przytaczam streszczenie zawarte w dziele: Englebert, *Życie św. Franciszka* s. 231—232.

prawnie nabyte. Obowiązkiem ich jest pouczać rodzinę jak ma służyć Bogu, chorych zachęcać do czynienia pokuty, oraz donosić ministrom, lub wizytatorowi, gdyby który z członków bractwa stał się powodem zgorznienia. Będą obecni na pogrzebie każdego ze zmarłych współbraci, oraz za jego duszę odmówią pewną liczbę psalmów, „Ojciec nasz” i „Wieczny odpoczynek”. Na każdym zebraniu miesięcznym będą urządzali składki na chorych i ubogich, nie pozostawiając ich przy tym bez należytej opieki, albowiem obowiązkiem ministrów jest odwiedzać ich, krzepić na duchu i zapatrywać we wszystko, czego by potrzebowali.

Ponadto zalecono każdemu z członków, by w przeciągu trzech miesięcy sporządził testament, pojednał się ze wszystkimi wrogami i nie nabawił się nowych. Wreszcie nie wolno było braciom bez zgody Ojca św. używać broni, ani składać jakiegokolwiek uroczystej przysięgi.

c) Organizacja bractwa. Zarząd bractwa stanowią: jeden wizytator, dwu ministrów i kilku radnych.

Wizytator sprawuje najwyższą władzę. Rozpatruje uchybienia przeciwko regule, udziela potrzebnych dyspens i decyduje o usunięciu niepoprawnych.

Obaj ministrowie są wybierani przez ustępujących ministrów i radnych. Obowiązkiem ich jest zbadać prawomyślność postulantów, od nowych profesów w obecności notariusza odbierać ślubowanie wiernego przestrzegania reguły aż do śmierci, zwoływać pokutników na miesięczne zebrania, rozdzielać jałmużny i mieć staranie o chorych.

Radni wreszcie mają za zadanie pomagać ministrom i razem z nimi wyznaczać braci na niższe urzędy.

Powstaje pytanie, kiedy reguła pierwotna otrzymała zatwierdzenie Stolicy Apost. Nie przechował się żaden tekst świadczący o wydaniu zatwierdzenia na piśmie, nie wspominają też o tym biografowie św. Franciszka. Natomiast przyjmuje się ogólnie w nauce, że reguła pierwotna trzeciego zakonu otrzymała ustne zatwierdzenie pap. Honoriusza III. Stolica Apost. traktowała terejarzy jako instytucję kościelną istniejącą legalnie, brała terejarzy pod swą opiekę, udzielała im przywileje itd.

Do spraw organizacyjnych w pierwszym okresie istnienia terejarstwa należy kwestia stosunku terejarzy do I zakonu, czyli do braci mniejszych.

W początkowym okresie¹⁸ nie ma wyraźnego przepisu, żeby zakonnicy I zakonu franciszkańskiego mieli być wizytatorami albo ministrami terejarstwa. Terejarze prosili o pomoc duchowną braci mniejszych, korzystali niekiedy z kaplic lub kościołów zakonu,

¹⁸ Zob. Antonino da Sant'Elia, *Manuale* s. 109—112.

ale wszystko to było zależne od miejscowych warunków, dobrej woli braci zakonnych czy tercjarzy. Skoro jednak wnet tercjarstwo stało się wielką siłą w walkach między stronnikami cesarza i papieża, zaczęły się trudności dla tercjarzy z powodu ich przywiązania do Stolicy Apost. i przywilejów, musieli znosić różne szykany ze strony niechętnych im wizytatorów, branych ze stanu świeckiego albo duchownego. Wtedy na prośbę tercjarzy z Włoch środkowych i południowych pap. Innocenty IV pismem¹⁹ *Vota devotorum* z dnia 13 czerwca 1247 r. postanowił, aby urząd wizytatora tercjarzy sprawowali bracia mniejsi. To zarządzenie papieża sprowadzało wiele przykrości na I zakon, niedogodności w rozwijaniu prac apostolskich itp., więc I zakon bronił się przed podejmowaniem tej funkcji.

Pap. Mikołaj IV w bulli²⁰ *Supra montem* z dnia 18 sierpnia 1289 r. ujął sprawę tę kompromisowo, mianowicie, zakazał powoływania osób świeckich na wizytatorów a równocześnie radził (nie zobowiązywał), aby wizytowali tercjarzy bracia mniejsi. Taki kompromisowy przepis doprowadził do ułożenia stosunku między trzecim a pierwszym zakonem franciszkańskim w rozmaity sposób, dostosowany do miejscowych warunków²¹.

5. Rozwój reguły III zakonu

Z biegiem czasu, z powodu rozwoju trzeciego zakonu franciszkańskiego i warunków życia, odczuwano potrzebę lepszego zredagowania reguły i uroczystego zatwierdzenia zakonu ze strony Stolicy Apostolskiej.

Dokonał tego papież Mikołaj IV w 1289 r. uroczysto ogłaszając nowy tekst reguły w bulli *Supra montem*.

Reguła zawarta w powyższej bulli jest nieco obszerniejsza od reguły pierwotnej, dzieli się na 20 rozdziałów, wskazuje już na znaczny rozwój III zakonu. Jednak co do istotnej treści pokrywa się jej tekst z tekstem reguły pierwotnej, słusznie więc możemy powiedzieć, że reguła z 1289 r. wiernie oddaje myśl św. Franciszka.

Tekst reguły stara się zachować porządek logiczny, dlatego rozdział I omówi o sposobie badania tych, którzy do tego zakonu chcą wstąpić, a rozdział II o sposobie przyjmowania chcących wstąpić do zakonu. Przepisuje więc reguła, aby kandydaci do zakonu byli wierzącymi katolikami, posłusznymi Kościołowi. Nie wolno przyj-

¹⁹ *Bullarium franciscanum* vol. I s. 464.

²⁰ *Bull. franc.* vol. IV s. 94—97. Nowe krytyczne wydanie: *Seraphicae legislationis textus originales*, Ad Claras Aquas 1897 s. 77—94. Polskie tłum., zob. np. Bogdalski Cz. o., *Organizacja i działalność III zakonu św. O. Franciszka*, Kraków 1926 s. 344—353.

²¹ Później prawo wizytowania III zakonu zostało całkowicie zarezerwowane I zakonowi.

mować heretyków i podejrzanych o herezję. Przed obłóczynami mają kandydaci pogodzić się z bliźnimi i wynagrodzić krzywdy wyrządzone komuś na majątku. Po roku próby, o ile okażą się odpowiednimi, złożą profesję.

Dalsze rozdziały traktują o sposobie życia, a więc rozdział III *O kształcie i jakości odzienia*, rozdz. IV *Żeby nie chodzili na nieuczciwe zabawy i widowiska*, rozdz. V *O poście i wstrzemięźliwości*. Rozdział VI zawiera przepis o przystępowaniu do spowiedzi i Komunii św. trzy razy w roku, rozdz. VIII *O odmawianiu godzin kanonicznych*.

Przepisy posiadające doniosłe znaczenie społeczne są zawarte w rozdziale VII (*że nie powinni nosić broni zaczepnej*), w rozdziale IX (*niechaj ci, którzy według prawa mogą, robią testament*), w rozdziale X (*o przywróceniu pokoju między braćmi i innymi nie należącymi do nich*) i w rozdziale XII (*mają się strzec o ile mogą przysięg uroczystych*).

Od rozdziału XIII są podane przepisy odnoszące się do życia i działalności kongregacji tercjarzkiej, czyli miejscowej grupy tercjarzy, więc o zarządzie, zebraniach, trosce o chorych, nakładaniu pokut, o wzajemnej zgodzie i o wizytacji kongregacji. Ostatni czyli XX rozdział postanawia, że reguła nie obowiązuje pod grzechem, ale za przekroczenie jej przepisów trzeba wypełnić nałożoną pokutę.

Tak więc reguła w formie ogłoszonej przez papieża Mikołaja IV ujęła w jasnych i prostych słowach podstawowe przepisy życia ewangelicznego, w prostocie, pokucie, ubóstwie, wzajemnej miłości i zgodzie. Chociaż została ogłoszona 60 lat po śmierci św. Franciszka z Asyżu, wiernie jednak podaje to czego żądał od swych naśladowców Założyciel trzeciego zakonu.

Tekst reguły w formie zatwierdzonej przez pap. Mikołaja IV służył członkom III zakonu franciszkańskiego prawie przez 600 lat. Wprawdzie w ciągu wieków papieże wydali wiele dokumentów odnoszących się do III zakonu, jednak reguła zawarta w bulli pap. Mikołaja IV nie została zmieniona. Dopiero pap. Leon XIII w konstytucji apostolskiej *Misericors Dei Filius* wydanej 20. V. 1883 r. dostosował regułę do nowych czasów, łagodząc nieco jej surowość i zmieniając niektóre dawne przepisy, nie zmieniawszy jednak istoty III zakonu. Ta reguła zawierała trzy rozdziały, a każdy z nich posiadał podział na paragrafy. Do reguły był dodany wykaz odpustów i łask duchowych²².

Reguła w formie pap. Leona XIII była używana prawie sto lat. W związku z odnową posoborową instytucji kościelnych także tekst reguły III zakonu franciszkańskiego otrzymał nową redakcję, aby

²² Istnieje wiele wydań tak w obcych jak i w polskim języku tekstu tej reguły.

lepiej wyrazić ducha i obowiązki tego zakonu. Uczynił to pap. Paweł VI wydając brewe apostolskie *Seraphicus Patriarcha* dnia 24. VI. 1978 r.²³ zatwierdzające nowy tekst reguły.

Odtąd wszyscy członkowie zakonu franciszkańskiego świeckich mają poznać nowy tekst reguły i dostosować swe życie do jej wskazań.

II. Reguła

1. *Zatwierdzenie Franciszkańskiej Reguły Zakonu Świeckich*

PAPIEŻ PAWEŁ VI NA WIECZNĄ RZECZY PAMIĄTKĘ

Seraficki Patriarcha, święty Franciszek z Asyżu tak za życia, jak i po swojej świątobliwej śmierci nie tylko wielu ludzi pociągnął swoim przykładem do służby Bogu w założonej przez siebie rodzinie zakonnej, lecz także skłonił wiele osób świeckich, aby przyjęli jego wskazania, na ile to jest możliwe wśród świata. Oto bowiem — by posłużyć się słowami naszego Poprzednika, Piusa XI — „wydaje się, że nie było dotąd nikogo, w kim by obraz Chrystusa Pana i sposób życia ewangelicznego prawdziwej i wyraziściej zajaśniał niż w Franciszku. Stądnie więc on, który sam nazwał się 'heroldem wielkiego Króla', otrzymał miano 'drugiego Chrystusa', ponieważ tak współczesnym sobie społeczeństwom, jak i wiekom następnym okazał się jakby ponownie wcielonym Chrystusem. To właśnie sprawiło, że jego postać w oczach wszystkich ludzi jest tak żywa i żyć będzie przez wszystkie wieki (Encyklika *Rite expiatis* z 30 IV 1926, w: AAS 18 (1926) 154). Cieszymy się niezmiernie, że „charyzmat franciszkański” w tym wieku, w którym pojawiło się tyle doktryn i tyle prądów oddalających człowieka od Boga i rzeczy nadprzyrodzonych, został zachowany dla dobra Kościoła i społeczności ludzkiej. Chwalebneż zatem dzieła podjęły się wspólnie cztery Zakony Franciszkańskie i w przeciągu dziesięciu lat niemało włożyły wysiłku, aby opracować nową Regułę Trzeciego Zakonu Świeckich. Przedsięwzięcie to wydawało się konieczne ze względu na zmienione warunki życia oraz dlatego, że Sobór Watykański II z wielkim pożytkiem dla tej sprawy wydał odpowiednie wskazówki i rady. Dlatego umiłowani synowie — Przełożeni Generalni czterech Zakonów Franciszkańskich — zwrócili się do nas z prośbą, abyśmy tak zredagowaną Regułę zatwierdzili. My zaś, idąc śladami niektórych Poprzedników naszych, spośród których Leon XIII ostatni tego dokonał, postanowiliśmy chętnie zadośćuczynić tym prośbom. Mamy zatem nadzieję, że sposób życia, głoszony przez tego godnego podziwu Męża z Asyżu,

²³ Są oddzielne wydania tej reguły w różnych językach, także w polskim.

wspaniale rozwitnie i odzyska żywotną siłę pod wpływem tej nowej pobudki. Idąc zaś za radą Świętej Kongregacji dla Zakonów i Instytutów Świeckich, która dokładnie zapoznała się z przedłożonym sobie tekstem (Reguły) pilnie wszystko rozważywszy, z pełną świadomością i dojrzałym namysłem, pełnią naszej władzy Apostolskiej, mocą niniejszego dekretu Regułę Franciszkańskiego Zakonu Świeckich uznajemy i zatwierdzamy oraz nadajemy jej moc ustawy Apostolskiej, o ile zgadzać się będzie z tekstem, który jest przechowywany w archiwum teże Świętej Kongregacji dla Zakonów i Instytutów Świeckich, a którego pierwsze słowa brzmią: *Inter spirituales familias*, ostatnie zaś *ad normam Constitutionum, petenda*. Jednocześnie mocą tego dekretu i naszą powagą unieważniamy poprzednią Regułę, mającą tytuł: *Reguła Trzeciego Zakonu Franciszkańskiego Świeckiego*. Postanowiliśmy w końcu, aby to pismo zachowało swoją moc i prawne skutki teraz i w przyszłości bez względu na przeciwnie zarządzenia.

Dan w Rzymie, u Świętego Piotra, pod pierścieniem Rybaka, dnia 24 czerwca roku 1978, szesnastego naszego Pontyfikatu.

† Jan kard. Villot
Sekretarz Stanu

(Oryginał przechowywany w Sekretariacie Stanu, n. 352241)

2. TEKST REGUŁY

REGUŁA FRANCISZKAŃSKIEGO ZAKONU ŚWIECKICH

Wstęp

Zachęta św. Franciszka do braci i siostr od pokuty.

W imię Pana!

O tych, którzy czynią pokutę

Wszyscy, którzy miłują Pana z całego serca, z całej duszy i umysłu, z całej mocy (por. Mk 12,30) i miłują bliźnich swoich jak siebie samych (por. Mt 22,39), a mają w nienawiści ciała swoje z wadami i grzechami, i przyjmują Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa, i czynią godne owoce pokuty: O jakże szczęśliwi i błogosławieni są oni i one, gdy takie rzeczy czynią i w nich trwają, bo spocznie na nich Duch Pański (por. Iz 11, 2) i uczyni u nich mieszkanie i miejsce pobytu (por. J 14,23), i są synami Ojca niebieskiego (por. Mt 5,45), którego dzieła czynią i są oblubieńcami, braćmi i matkami Pana naszego Jezusa Chrystusa (por. Mt 12,50). Oblubieńcami jesteśmy, kiedy dusza wierna łączy się w Duchu Świętym z Panem naszym Jezusem Chrystusem. Braćmi dla Niego jesteśmy, kiedy spełniamy wolę Ojca, który

jest w niebie (por. Mt 12,50). Matkami, gdy nosimy Go w sercu i w ciele naszym (por. 1 Kor 6,20) przez miłość Boską oraz czyste i szczerze sumienie; rodzimy Go przez święte uczynki, które powinny przyświecać innym jak wzór (por. Mt 5,16). O, jak chwalebna to rzecz mieć w niebie świętego i wielkiego Ojca! O, jak świętą jest rzeczą mieć pocieszyciela, tak pięknego i podziwu godnego oblubieńca! O, jak świętą i jak cenną jest rzeczą mieć tak miłego, pokornego, darzącego pokojem, słodkiego, godnego miłości i ponad wszystko upragnionego brata i takiego syna: Pana naszego Jezusa Chrystusa, który życie oddał za owce swoje (J 10,15) i modlił się do Ojca, mówiąc: Ojcze święty, zachowaj w imię Twoje tych (J 17,11), których Mi dałeś na świecie; Twoimi byli i dałeś Mi ich (por. J 17,6). I słowa, które Mi dałeś, dałem im; a oni przyjęli i prawdziwie uwierzyli, że od Ciebie wyszedłem i poznali, że Ty Mnie posłałeś (por. J 17,8). Proszę za nimi, a nie za światem (por. J 17,9). Pobłogosław i uświęć ich (por. 17,17), i za nich samego siebie poświęcam w ofierze (J 17,19). Nie tylko za nimi proszę, ale za tymi, którzy dzięki ich słowu uwierzą we Mnie (por. J 17,20), aby byli poświęceni ku jedności (por. J 17, 23), jak i My (J 17,11). I chcę Ojcze, aby i oni byli ze Mną tam, gdzie Ja jestem, żeby oglądali chwałę moją (por. J 17,24) w królestwie Twoim (Mt 20, 21). Amen.

O tych, którzy nie czynią pokuty

Wszyscy zaś oni i one, którzy nie trwają w pokucie i nie przyjmują Ciała i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa, i dopuszczają się występków i grzechów, i którzy ulegają złej pożądliwości i złym pragnieniom swego ciała, i nie zachowują tego, co przyrzekli Panu, i służą cielesnie światu cielesnymi pragnieniami i zabiegami świata, i troskami tego życia: opanowani przez szatana, którego są synami i spełniają jego uczynki (por. J 8,41), są ślepi, ponieważ nie widzą prawdziwego światła, Pana naszego Jezusa Chrystusa. Nie mają mądrości duchowej, ponieważ nie mają Syna Bożego, który jest prawdziwą mądrością Ojca; o nich jest powiedziane: Mądrość ich została pochłonięta (por. Ps. 106, 27); i: Przekłęci, którzy odstępują od przykazań Twoich (Ps 118, 21). Widzą i poznają, wiedzą i postępują źle, i sami świadomie gubią dusze. Patrzcie, ślepcy, zwiedzeni przez waszych nieprzyjaciół: przez ciało, świat i szatana; bo ciało słodko jest grzeszyć, a gorzko jest służyć Bogu; ponieważ wszystkie występki i grzechy z serca ludzkiego wychodzą i pochodzą (por. Mt 7,21—23), jak mówi Pan w Ewangelii. I niczego nie macie w tym świecie ani w przyszłym. I uważacie, że długo będziecie posiadać marność tego świata, lecz łudźcie się, bo przyjdzie dzień i godzina, o których nie myślicie, nie wiecie i których nie znacie; ciało choruje, śmierć się zbliża i tak umiera gorzką śmiercią. I gdziekolwiek, kiedykolwiek i w jakikolwiek sposób umiera człowiek w śmiertelnym grzechu bez pokuty i zadośćuczynienia, jeśli może zadośćuczynić, a nie czyni zadość, szatan porywa jego duszę z jego ciała

z takim uciskiem i męką, o jakich nikt wiedzieć nie może, o ile tego nie doznaje: I wszystkie bogactwa, i władza, i wiedza, i mądrość (por. 2 Krn 1,12), o których sądzili, że mają, zostały im odjęte (por. Łk 8,18; Mk 4,25). I pozostały dla krewnych i przyjaciół, a oni zabrali i podzielili jego majątek, a potem powiedzieli: „Niech będzie przeklęta jego dusza, bo mógł więcej nam dać i zgromadzić niż zgromadził”. Ciało jedzą robaki i tak zgubili ciało i duszę w tym krótkim życiu i pójdą do piekła, gdzie będą cierpieć męki bez końca.

Tych wszystkich, do których dojdzie ten list, prosimy przez miłość, którą jest Bóg (por. 1 J 4,16), aby te wyżej wspomniane wonne słowa Pana naszego Jezusa Chrystusa z miłości ku Bogu życzliwie przyjęli. A ci, którzy nie umieją czytać, niech starają się, aby im czytano. I niech je zachowują, postępując święcie aż do końca, będą musieli zdać rachunek w dzień sądu (por. Mt 12,36) przed trybunałem Pana naszego Jezusa Chrystusa (por. Rz 14,10).

(Pisma św. Franciszka z Asyżu, tłum. O. Kajetan Ambrożewicz, wyd. 2 poprawione, Warszawa 1979)

ROZDZIAŁ I FRANCISZKAŃSKI ZAKON ŚWIECKICH (FZS)¹

1. Wśród duchowych rodzin, powołanych przez Ducha Świętego do życia w Kościele², rodzina franciszkańska jednoczy wszystkich członków Ludu Bożego, a więc ludzi świeckich, osoby zakonne i kapłanów, którzy czują się powołani, aby pójść za Chrystusem śladami św. Franciszka z Asyżu³.

Pozostając w żywej łączności wzajemnej, stosownie do swego stanu pragną oni urzeczywistniać charyzmat wspólnego Ojca Serafickiego w życiu i posłannictwie Kościoła⁴.

2. W łonie wyżej wymienionej rodziny szczególne miejsce zajmuje Franciszkański Zakon Świeckich. Ukształtował się on jako jakieś naturalne zespolenie wszystkich wspólnot katolickich rozproszonych po całym świecie i dostępnych dla wszystkich grup (stanów) wiernych; w nich bracia i siostry, natchnieni przez Ducha w dążeniu do miłości doskonałej w swoim świeckim stanie, przez profesję zobowiązują się do życia według Ewangelii na sposób św. Franciszka z pomocą tej Reguły zatwierdzonej przez Kościół⁵.

3. Po *Memoriale Propositi* (1221) i po Regułach zatwierdzonych przez

¹ Franciszkański Zakon Świeckich nazwany jest także Trzecim Zakonem Franciszkańskim lub też Świecką Rodziną Franciszkańską (u nas w Polsce). Powszechną nazwą jest: Franciszkański Zakon Świeckich.

² KK 43.

³ Pius XII, 1 VII 1956, *Przemówienie do Tercjarzy*, 1.

⁴ DA 4, m.

⁵ Kan. 702, 1.

najwyższych Pasterzy: Mikołaja IV i Leona XIII, obecna Reguła przystosowuje Franciszkański Zakon Świeckich do wymagań i oczekiwań Kościoła świętego w zmienionych współczesnych warunkach. Jej interpretacja należy do Stolicy Świętej, natomiast szczegółowe przepisy mają określać Konstytucje generalne i Statuty partykularne.

ROZDZIAŁ II ZASADY ŻYCIA

4. Reguła i życie Franciszkanów świeckich jest następująca: zachowywać Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, naśladować św. Franciszka z Asyżu, dla którego Chrystus był natchnieniem i centrum życia w odniesieniu do Boga i ludzi⁶.

Chrystus, dar miłości Ojca, jest drogą do Niego, jest prawdą, w którą wprowadza nas Duch Święty, jest życiem, które nam w pełni ofiarował⁷.

Franciszkanie świeccy są ponadto zobowiązani do częstego czytania Ewangelii, przechodząc od Ewangelii do życia i od życia do Ewangelii⁸.

Franciszkanie świeccy, mają zatem doszukiwać się osoby Chrystusa żyjącego i działającego w braciach, w Piśmie świętym, w Kościele i w czynnościach liturgicznych. Wiara św. Franciszka, która podyktowała mu słowa: „Na tym świecie nie widzę niczego wzrokiem cielesnym z Najwyższego Syna Bożego, jak tylko Najświętsze Ciało i Najświętszą Krew”, niech będzie dla nich natchnieniem i drogowskazem w ich życiu eucharystycznym.

6. Pogrzebani i zmartwychwstali wespół z Chrystusem przez chrzest, który czyni ich żywymi członkami Kościoła, a jeszcze bardziej złączeni z nim przez profesję, mają stawać się świadkami i narzędziami jego misji wśród ludzi, świadcząc o Chrystusie życiem i słowem.

Natchnieni przez św. Franciszka i z nim powołani do odnowy Kościoła, niech starają się usilnie, aby żyć w pełnej łączności z Papieżem, z Biskupami i Kapłanami, podtrzymując otwarty i ufny dialog, który przynosi obfite owoce apostołskie⁹.

7. Jako „bracia i siostry od pokuty”¹⁰ z racji swego powołania, pobudzeni mocą Ewangelii, niech na wzór Chrystusa kształtują swój sposób myślenia i działania poprzez całkowitą i doskonałą przemianę wewnętrzną, którą Ewangelia nazywa „nawróceniem” i którą ze względu na słabość ludzką trzeba codziennie podejmować¹¹.

⁶ 1 Cel 18, 115.

⁷ J 3, 16; 14, 6.

⁸ DA 30, h.

⁹ Paweł VI, 19 V 1971, *Przemówienie do Tercjarzy*, III.

¹⁰ 1 Reg TZ (Trzeciego Zakonu).

¹¹ KK 8; DE 4; Konst. *Paenitemini*, wstęp.

Na tej drodze odnowy Sakrament pojednania jest szczególnym znakiem miłosierdzia Ojca i źródłem łaski¹².

8. Tak jak Jezus był prawdziwym czcicielem Ojca, niech i oni uczynią modlitwę i rozważanie duszą swego życia i działania¹³.

Niech uczestniczą w sakramentalnym życiu Kościoła, zwłaszcza w Eucharystii i niech włączą się w jedną z form modlitwy liturgicznej, zatwierdzonej przez Kościół, na nowo przeżywając tajemnicę życia Chrystusa.

9. Dziewica Maryja, pokorna służebnica Pańska, posłuszna Jego słowu i wszystkim natchnieniom, była przez św. Franciszka otoczona niewypowiedzianą miłością i została ogłoszona Opiekunką i Oredowniczką jego rodziny¹⁴. Stąd też niech także Franciszkanie świeccy dają świadectwo swojej ogromnej miłości przez naśladowanie Jej całkowitego poddania swych pragnień Bogu oraz przez zanoszenie do Niej ufnej i żywej modlitwy¹⁵.

10. Łącząc się ze zbawczym posłuszeństwem Jezusa, który swoją wolę złożył w ręce Ojca, niech wypełniają obowiązki własnego stanu we wszystkich okolicznościach życia¹⁶, a idąc za ubogim i ukrzyżowanym Chrystusem, niech wyznają Go także w trudnościach i prześladowaniach¹⁷.

11. Chrystus, ufając Ojcu, jakkolwiek łagodnie i z wyrozumiałością traktował rzeczy stworzone, wybrał dla siebie i swojej Matki życie ubogie i pokorne¹⁸; tak samo Franciszkanie świeccy niech w zakresie dóbr doczesnych zawsze zachowują należyty umiar, zaspokajając swoje potrzeby materialne; niech będą świadomi, że zgodnie z Ewangelią są administratorami otrzymanych dóbr na korzyść synów Bożych.

Jako „przechodnie i przybysze”, zdążający do domu Ojca, niech też w duchu „Błogosławieństw” starają się oczyścić serca ze wszystkich skłonności oraz żądy posiadania i panowania¹⁹.

12. Jako świadkowie dóbr przyszłych, a także z racji swego powołania, są zobowiązani do osiągnięcia czystości serca, aby w sposób swobodniejszy oddać się miłości Boga i braci²⁰.

13. Jak Ojciec w każdym człowieku widzi rysy Syna Pierworodnego pośród wielu braci²¹, tak niech Franciszkanie świeccy z pokorą i uprzejmością odnoszą się do wszystkich ludzi, widząc w nich dar Boży²² i obraz Chrystusa.

¹² DK 18, b.

¹³ DA 4, a, b, c.

¹⁴ 2 Cel 198.

¹⁵ KK 67; DA 4.

¹⁶ KK 41.

¹⁷ KK 42.

¹⁸ 2 LW św. Franciszka, 5.

¹⁹ Rz 8, 17; KK 7, 4.

²⁰ Up 16; LW 70.

²¹ Rz 8, 29.

²² 2 Cel 85; 2 LW 26; 1 Reg 7, 14.

Niech poczucie braterstwa uczyni ich radosnymi i gotowymi do zrównania się ze wszystkimi ludźmi, a zwłaszcza z tymi najmniejszymi, starając się dla nich o stworzenie takich warunków życia, które byłoby godne stworzeń odkupionych przez Chrystusa²³.

14. Powołani wraz ze wszystkimi ludźmi dobrej woli do budowania bardziej braterskiej wspólnoty i ewangelicznego świata, aby urzeczywistniało się Królestwo Boże, a także świadomi, że „ktokolwiek maśladuje Chrystusa, Człowieka doskonałego, ten staje się również bardziej ludzki”, niech właściwie kształtują swoją odpowiedzialność w duchu chrześcijańskiej służby²⁴.

15. Mają być obecni przez świadectwo swego ludzkiego życia oraz przez odważne inicjatywy jednostkowe czy wspólnotowe w popieraniu sprawiedliwości, zwłaszcza w życiu publicznym, dokonując jakiegoś konkretnego wyboru zgodnego z ich wiarą²⁵.

16. Niech pracę uważają za dar oraz za uczestnictwo w dziele stworzenia, odkupienia i służby ludzkiej społeczności²⁶.

17. Niech w rodzinie żyją franciszkańskim duchem pokoju, wierności i poszanowania życia, czyniąc z niego znak odnowy dokonanej w świecie przez Chrystusa²⁷.

Małżonkowie zwłaszcza żyjąc łaską sakramentu małżeństwa niech dają w świecie świadectwo Chrystusowej miłości dla Jego Kościoła. Biorąc pod uwagę powołanie każdej osoby, niech poprzez rzetelne i otwarte wychowanie chrześcijańskie radośnie podejmują wraz ze swymi dziećmi swoje ludzkie i duchowe pielgrzymowanie²⁸.

18. Mając szczególny szacunek dla innych stworzeń żywych i nieożywionych, które „noszą znamię Najwyższego”²⁹, niech walczą z pokusami ich nadużywania, szerząc franciszkańskie pojęcie powszechnego braterstwa.

19. Jako heroldowie pokoju świadomi, że sami muszą nieustannie go budować, niech szukają dróg jedności i braterskiej zgody za pośrednictwem dialogu, mając świadomość istnienia w każdym człowieku iskry Bożej oraz przetwarzającej mocy miłości i przebaczenia³⁰.

Jako apostołowie doskonałej radości, niech w każdej sytuacji niosą ludziom radość i nadzieję³¹.

Wszczępieni w Zmartwychwstanie Chrystusa, które nadaje właściwe

²³ 1 Reg 9, 3; Mt 25, 40.

²⁴ KK 31; KDK 93.

²⁵ DA 14.

²⁶ KDK 67; 1 Reg 7, 4; 2 Reg 5, 1.

²⁷ Reg Leona XIII, II 8.

²⁸ KK 41, e; DA 30 b, c.

²⁹ 1 Cel 80.

³⁰ Reg Leona XIII, II, 9; *Trzej Towarzysze* 14, 58.

³¹ Up 21; 1 Reg 7, 15.

znaczenie siostrze śmierci, niech pogodnie oczekują ostatecznego spotkania z Ojcem³².

ROZDZIAŁ III ŻYCIE WE WSPÓLNOCI

20. Franciszkański Zakon Świeckich dzieli się na wspólnoty różnych stopni: miejscowe, regionalne, narodowe i międzynarodowe, z których każda posiada w Kościele własną osobowość moralną³³. Te zaś wspólnoty różnych stopni są połączone i podporządkowane sobie wzajemnie według norm tej Reguły i Konstytucji.

21. Pomimo różnych stopni każda wspólnota jest ożywiona i kierowana przez Radę i przełożonego (albo prezesa), wybieranych przez profesów zgodnie z przepisami Konstytucji³⁴.

Ich posługiwanie przez określony przeciąg czasu jest obowiązkiem charakteryzującym się dyspozycyjnością i odpowiedzialnością wobec poszczególnych braci oraz wspólnoty.

Wspólnoty konstytuują się wewnątrznie w różny sposób pod nadzorem swojej Rady według przepisów Konstytucji, stosownie do różnych potrzeb swoich członków oraz regionów.

22. Wspólnoty miejscowe muszą być założone kanonicznie: w ten sposób powstaje pierwsza komórka całego Zakonu i widzialny znak Kościoła, która jest wspólnotą miłości. Wspólnota powinna być uprzywilejowanym środowiskiem dla rozwijania zmysłu kościelnego oraz franciszkańskiego powołania, a także do ożywiania apostołskiego życia swych członków³⁵.

23. Prośby o przyjęcie do Franciszkańskiego Zakonu Świeckich należy kierować do miejscowej wspólnoty, której Rada podejmuje decyzję dotyczącą przyjęcia nowych braci³⁶.

Rzeczywiste włączenie (do wspólnoty) dokonuje się w okresie wprowadzenia, w okresie formacji, trwającej przynajmniej jeden rok oraz w momencie profesji Reguły³⁷ (czyli przyrzeczenia zachowywania jej). Do zachowania tej kolejności w przyjmowaniu jest zobowiązana cała wspólnota także w sposobie swego życia. Odnośnie do wieku wymagane do złożenia profesji oraz specjalnych oznak franciszkańskich należy trzymać się³⁸ przepisów zawartych w Statutach.

Z natury swojej, profesja jest zobowiązaniem wiecznym³⁹.

Członkowie, którzy znajdują się w szczególnie trudnych okoliczno-

³² KDK 1—2.

³³ Kan. 687.

³⁴ Kan. 697.

³⁵ Pius XII, 1 VII 1956.

³⁶ Kan. 694.

³⁷ 1 Reg TZ 29—30.

³⁸ 1 Cel 22.

³⁹ 1 Reg TZ 31.

ściach życia, mogą prowadzić braterski dialog z Radą na temat swoich problemów. Odejście albo definitywne wydalenie z Zakonu, jeżeli byłoby konieczne, wymaga uchwały Rady wspólnoty, zgodnie z przepisami Konstytucji⁴⁰.

24. W celu podtrzymywania ducha wspólnoty Rada powinna organizować okresowe zebrania i częste spotkania także z innymi wspólnotami franciszkańskimi, zwłaszcza młodzieżowymi, podejmując odpowiednie środki do rozwoju w życiu franciszkańskim i kościelnym, zachęcając każdego do życia we wspólnocie⁴¹.

Ta wspólnota rozciąga się i na braci zmarłych poprzez modlitwy ofiarowane za ich dusze⁴².

25. W związku z koniecznymi wydatkami na cele życia wspólnoty, czy to na cele kultu, apostołstwa i dobroczynności, wszyscy bracia i siostry powinny składać ofiary stosownie do swoich możliwości. Wspólnoty lokalne zaś niech dbają o zaspokojenie potrzeb Rad na wyższym stopniu⁴³.

26. W celu okazania szczególnego znaku wspólnoty i współodpowiedzialności, stosownie do przepisów Konstytucji, Rady wspólnot różnych stopni zwrócą się z prośbą do przełożonych czterech Franciszkańskich Rodzin Zakonnych, z którymi Franciszkański Zakon Świeckich jest złączony na zawsze, o wyznaczenie odpowiednich i przygotowanych zakonników, aby sprawowali funkcje asystentów duchowych.

Mając na celu utrzymanie wierności wobec charyzmatu i zachowanie Reguły oraz uzyskanie większej pomocy w życiu wspólnoty, niech przełożony lub prezes w porozumieniu ze swą Radą zwróci się z prośbą do właściwych przełożonych zakonnych⁴⁴ o przeprowadzenie okresowej wizytacji pasterskiej, a do swoich przełożonych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich o przeprowadzenie wizytacji braterskiej zgodnie z Konstytucjami.

„I ktokolwiek to zachowa, niech w niebie będzie napełniony błogosławieństwem Ojca najwyższego, a na ziemi błogosławieństwem umiłowanego Syna Jego z Najświętszym Duchem Poczyszycielem...”

(Błogosławieństwo św. Franciszka z *Testamentu*)

III. Wyjaśnienie Reguły

Tekst reguły zatwierdzony przez pap. Pawła VI w 1978 r. zawiera wstęp i trzy rozdziały. Rozdziały dzielą się na artykuły. Rozdział I mówi ogólnie o franciszkańskim zakonie świeckich (artykuł 1—3). Rozdział II (art. 4—19) podaje zasady życia. Rozdział III

⁴⁰ Kan. 696.

⁴¹ Kan. 697.

⁴² 1 Reg TZ 23.

⁴³ 1 Reg TZ 30.

⁴⁴ 2 Reg TZ XVI.

(art. 20—26) określa normy życia we wspólnocie. Regułę kończy zdanie zawierające błogosławieństwo św. Franciszka.

Przypatrzmy się poszczególnym przepisom zawartym w Regule ¹.

1. Wstęp do Reguły

Na początku Reguły jest umieszczony tekst pochodzący od św. Franciszka, tak zwany list do wszystkich wiernych, w redakcji krótszej. Zawiera on zachętę św. Franciszka do braci i sióstr od pokuty, jest próbką nauczania św. Franciszka i jego gorącego ducha. Część pierwsza listu zwraca się do braci i sióstr, którzy czynią pokutę, część druga do tych, którzy nie czynią pokuty. W plastyczny sposób poucza Święty, jakie są skutki życia według zasad chrześcijańskich i braku tego życia.

Jak wspomniano w części historycznej obecnego opracowania, list do wszystkich wiernych uważa się jako zarys pierwotnej reguły dla członków III zakonu, dlatego słusznie jest i dzisiaj umieszczony we wstępie do reguły odnowionej. W ten sposób nawiązuje się bezpośrednią łącznością z Założycielem franciszkańskiego zakonu świeckich.

2. Ogólnie o Regule

Wyraz „reguła” pochodzi od przyrządu, jakiego używali rzemieślnicy, zwłaszcza murarze, dla wyrównywania swoich prac. W przenośnym znaczeniu używa się go na określenie wskazówki życia, zasad życia doskonalszego.

Reguła franciszkańska zakonu świeckich jest to więc zbiór przepisów życia doskonałego, ułożony według myśli i ducha św. Franciszka z Asyżu i zatwierdzony przez Władzę kościelną. Przepisy jej, dokładnie zachowane pomogą osiągnąć doskonałość chrześcijańską. Reguła nie jest tylko pobożnym życzeniem, zachętą, ale ma moc prawa. Jednak Władza kościelna nie chce, by reguła obowiązywała pod grzechem. Kto się zobowiązuje do przyjęcia reguły jako normy życia, czyni to dla miłości Bożej, a gdy jej nie zachowa, traci zasługę i pozbawia się pomocy Bożej. Grzeszy wówczas, gdy dołączą się inne grzeszne motywy, jak lenistwo, zaniedbanie obowiązków itp.

Przepisy Reguły są uzupełniane przez normy bardziej szczegółowe, zwane Konstytucjami i Statutami. Określają one zwłaszcza organizacyjną stronę zakonu i działanie zbiorowe członków.

¹ Korzystam z myśli zawartych w opracowaniach: 1) V. Frezza, *L'evangelica forma di vita*, Roma 1978; 2) B. Campagnolo, T. Carlesso, *Itinerario spirituale del francescano secolare*, Asolo 1973.

3. Rodzina franciszkańska w Kościele

Wśród duchowych rodzin, powołanych przez Ducha Świętego do życia w Kościele, rodzina franciszkańska jednoczy wszystkich członków Ludu Bożego, a więc ludzi świeckich, osoby zakonne i kapłanów, którzy czują się powołani, aby pójść za Chrystusem śladami św. Franciszka z Asyżu.

Pozostając w żywej łączności wzajemnej, stosownie do swego stanu, pragną oni urzeczywistnić charyzmat wspólnego Ojca Serafickiego w życiu i posłannictwie Kościoła (Reguła art. 1).

Rodziny czyli zespoły duchowe w Kościele powołuje do życia działanie Ducha Świętego. On to daje świętość i liczne charyzmaty, pobudza do wspólnego działania, wytycza cele i środki.

Zwykle rodziny duchowe biorą początek od świętego o niezwykłej osobowości, obdarzonego nadzwyczajnymi darami, który doskonale upodobnił się do Chrystusa. Takim był św. Franciszek z Asyżu. On wskazał drogę do świętości, założył trzy zakony, którym wskazał jak żyć w Kościele „według formy świętej Ewangelii”.

Obecnie są liczne duchowe rodziny w Kościele, wywodzące się od św. Franciszka, złożone z kapłanów, zakonników, zakonnice, ludzi świeckich. Wszystkich jednak ożywia jeden duch św. Franciszka, jego wskazania ascetyczne, dążność do wcielania w życie zasad Ewangelii. W ten sposób członkowie rodzin franciszkańskich ukazują w Kościele charyzmat św. Franciszka, i pomagają Kościołowi w jego posłannictwie.

4. Miejsce w Kościele Fr. Z. Św.

W łonie wyżej wymienionej rodziny szczególne miejsce zajmuje Franciszkański Zakon Świeckich. Ukształtował się on jako jakieś naturalne zespolenie wszystkich wspólnot katolickich rozproszonych po całym świecie i dostępnych dla wszystkich grup (stanów) wiernych; w nich bracia i siostry, natchnieni przez Ducha w dążeniu do miłości doskonałej w swoim świeckim stanie, przez profesję zobowiązują się do życia według Ewangelii na sposób św. Franciszka z pomocą tej Reguły zatwierdzonej przez Kościół (Reguła, art. 2).

Jedną z rodzin franciszkańskich jest Franciszkański Zakon Świeckich zwany dotychczas Trzecim Zakonem św. Franciszka. Stworzył go św. Franciszek przez rozbudzenie ruchu świeckich, dając ludziom świeckim pozostającym w dotychczasowym stanie i zawodzie wskazania czyli regułę życia doskonalszego, bez obowiązku wstępowania do klasztoru.

Reguła podkreśla, że Fr. Z. Św. ukształtował się jako jakieś naturalne zespolenie wszystkich miejscowych wspólnot katolickich rozproszonych po całym świecie. Do tych wspólnot każdy wierny może wstąpić, o ile pod działaniem Ducha Świętego pragnie dążyć do miłości doskonałej w swoim stanie i zawodzie.

Mowa w Regule o miejscowych grupach katolickich, gdyż istnieje także trzeci zakon franciszkański anglikański, który nie należy do Fr. Z. Św.

Miejscowe grupy są oparte na wspólnocie (fraternitas), są autonomiczne, ale są powiązane także ze sobą hierarchicznie, według przepisów Konstytucji i Statutów.

Powołanie. Reguła mówi o natchnieniu Ducha Świętego, aby dążyć do doskonałości w świeckim stanie. Jest więc mowa o powołaniu Bożym do tego sposobu życia. Trzeba bowiem pamiętać, że jest powołanie ogólne, które jest wezwaniem wszystkich ludzi do zbawienia, a urzeczywistnia się przez chrzest św. Ale jest i powołanie „szczególne” do specjalnej konsekracji tak w stanie zakonnym, jak i świeckim.

Powołanie do Fr. Z. Św. to rozwijanie i żywsze wyrażanie powołania chrzcielnego. Kto uważa, że je ma i jest przekonany, że Bóg woła go na tę drogę, powinien poznać, przynajmniej ogólnie, jaki jest cel i ideał powołania, które wybiera i czy będzie zadowolony po wybraniu drogi a więc realizowaniu Ewangelii w życiu codziennym. Dopiero potem można się zobowiązać. Bóg po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi bierze daną osobę w szczególną opiekę i pomaga jej dojść do celu.

Każdy wstępujący do Fr. Z. Św. powinien mieć przed oczyma cel do którego pragnie zdążyć: osiągnięcie doskonałości ewangelicznej, czyli „być świętym” w życiu świeckim.

Fr. Z. Św. nikogo nie wyklucza, wszyscy mogą do niego należeć, bez względu na wykonywany zawód i stan cywilny. Mogą do niego wstąpić tak osoby wolne jak i związane węzłem małżeńskim, tak młodzi jak i starsi.

O sposobie przyjmowania do Fr. Z. Św. i warunkach szczególnych będzie mowa w dalszych przepisach Reguły. Tutaj w art. 2 Reguła zaznacza, że swoje włączenie się do Fr. Z. Św. dokonuje człowiek przez złożenie profesji. Wówczas stwierdza, że chce realizować powołanie do świętości w Fr. Z. Św.

Profesja jest specjalnym odnowieniem przyrzeczeń chrzcielnych, poświęceniem siebie samego Bogu, przyrzeczeniem używania szczególnych środków wskazanych przez Regułę, aby praktykować życie ewangeliczne na wzór św. Franciszka.

Profesja nie jest ślubem ani przysięgą, ale publicznym przyrzeczeniem, zatwierdzonym i przyjętym przez Kościół, które jako takie nie obowiązuje pod grzechem. Profesja ta naśladuje profesję

w ścisłym tego słowa znaczeniu składaną w zakonach. Celem jej to utwierdzenie woli i zdobycie nowej stałej zachęty do życia według przykazań Bożych i kościelnych oraz korzystania ze środków służących do osiągnięcia doskonałości chrześcijańskiej.

Środki wskazane w Regule są dobre i pożyteczne dla dążenia do doskonałości, bo Regulę zatwierdziła najwyższa Władza w Kościele. Każdy należący do Fr. Z. Św. może być pewny, że idzie dobrą drogą.

Profesja jako uroczysty akt religijny zawiera swego rodzaju konsekrację Bogu ze szczególnym zobowiązaniem się do życia Ewangelią według wzoru św. Franciszka.

Z a k o n. Należy jeszcze wyjaśnić, że Fr. Z. Św. jest „zakonem” i tak jest nazywany w dokumentach papieskich od swego założenia aż do naszych czasów. Nazwa „zakon” przyjęła się głównie dla sposobu życia i dla celu, który co do istoty jest taki sam, jak w zakonach w ścisłym tego słowa znaczeniu. Ponadto dochodzą pewne podobieństwa zewnętrzne, jak właściwy strój (oznaka zewnętrzna), odprawianie nowiczjatu, składanie profesji itd.

Fr. Z. Św. jest stowarzyszeniem kościelnym, ale posiada specjalny charakter wśród zrzeżeń katolików świeckich. Nie składa się w nim publicznych ślubów i nie ma w nim życia wspólnego, klasztornego. Ale członkowie Fr. Z. Św. mają dążyć do doskonałości chrześcijańskiej, czyli Fr.Z.Św. ma szerzyć pośród członków doskonalsze życie chrześcijańskie. W tym leży istotna różnica między Fr.Z.Św. a innymi stowarzyszeniami kościelnymi i tu jest główny punkt styczności z życiem zakonnym.

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku (por. kan. 702, § 1) określał trzeci zakon franciszkański jako stowarzyszenie wiernych żyjących w świecie, którzy starają się w sposób odpowiedni ich życiu wśród świata dążyć do doskonałości chrześcijańskiej pod kierunkiem i według ducha zakonu franciszkańskiego, zachowując regułę św. Franciszka zatwierdzoną przez Stolicę Apostolską.

Prawem trzecich zakonów w Kościele niewiele zajmuje się kodeks prawa kanonicznego z 1983 r., ale w kan. 303 podaje takie określenie: „Stowarzyszenia, których członkowie żyjąc w świecie uczestniczą w duchu jakiegoś instytutu zakonnego pod wyższym kierownictwem tegoż instytutu prowadzą życie apostołskie i zdążają do chrześcijańskiej doskonałości, nazywają się trzecimi zakonami lub otrzymują inną odpowiednią nazwę”.

A kan. 677, § 2, nakazuje: „Jeśli instytuty (zakonne) mają związane ze sobą jakieś stowarzyszenia wiernych, powinny je wspomagać specjalną troską, aby były przepojone autentycznym duchem swojej rodziny”.

Nazwa „zakon” wyraża lepiej pokrewieństwo z pierwszym i dru-

gim zakonem św. Franciszka. Oznacza ten sam korzeń i pień, który ma trzy podstawowe rozgałęzienia: zakon apostolski braci, zakon kontemplacyjny sióstr klarysek i zakon świeckich. Wszystkie ruchy franciszkańskie rozwinęły się z tych trzech gałęzi.

5. Odnowiona Reguła Fr. Z. Św.

Po Memoriale Propositi (1221) i po Regulach zatwierdzonych przez najwyższych Pasterzy: Mikołaja IV i Leona XIII, obecna Reguła przystosowuje Franciszkański Zakon Świeckich do wymagań i oczekiwań Kościoła świętego w zmienionych współczesnych warunkach. Jej interpretacja należy do Stolicy Świętej, natomiast szczegółowe przepisy mają określać Konstytucje generalne i Statuty partykularne” (Reguła, art. 3).

Art. 3 Reguły najpierw wyjaśnia, dlaczego należało przystosować Regułę Fr. Z. Św. do wymagań i oczekiwań Kościoła świętego. Czasy się zmieniły, należało i Fr. Z. Św. dostosować do nowych wymagań. Od Soboru Watykańskiego II Kościół rozważa, czy jest takim, jakim chce go mieć Chrystus. Wszystkie instytucje kościelne odczuły pilną potrzebę odnowienia swojego prawodawstwa, powrotu do źródeł, aby mogły przemawiać do współczesnych ludzi zrozumiałym językiem.

Zresztą w Fr. Z. Św. Reguła była już odnawiana w ciągu wieków, jak to było wyjaśnione w części historycznej obecnego opracowania. Po regule pierwotnej z 1221 r. zwanej take *Memoriale propositi* był ogłoszony obszerniejszy tekst reguły przez pap. Mikołaja IV, a w XIX wieku zreformował regułę pap. Leon XIII. Obecnie pap. Paweł VI znowu przeprowadził reformę reguły III zakonu świeckich św. Franciszka, dostosował ją do obecnych potrzeb i potrzeb, ale nie zmienił jej istoty i ducha. Może ona dalej służyć osobom świeckim w dążeniu do doskonałości chrześcijańskiej.

Zgodnie z zasadami prawa kanonicznego, dokumenty prawne wydane przez Stolicę Apostolską, może urzędowo interpretować czyli tłumaczyć tylko Stolica Apost. Tak będzie i z obecną Regułą Fr. Z. Św.

Nadto w art. 3 jest zastrzeżenie, że poza obecną Regułą, która posiada przepisy dość ogólne, będą jeszcze ogłoszone Konstytucje generalne i Statuty partykularne. Ostatnie Konstytucje generalne były zatwierdzone 25 sierpnia 1957 r. One już się także przestarały i Fr. Z. Św. czeka na ogłoszenie nowego tekstu Konstytucji.

Statuty partykularne ogłaszają (zatwierdzają) przełożeni zako-

nów franciszkańskich, albo je uchwalają zjazdy (kapituły) delegatów miejscowych grup Fr. Z. Św. Jest to sprawa przyszłości, bo wszystkie normy trzeba dostosować do Reguły Fr. Z. Św. i do posoborowego nowego prawa kanonicznego. Tymczasem trzeba zachować z dotychczasowych Konstytucji generalnych i Statutów partykularnych to co da się pogodzić z literą i duchem Reguły a także z potrzebami wynikającymi z funkcjonowania poszczególnych wspólnot Fr. Z. Św.

6. Podstawowa zasada życia Fr. Z. Św.

Reguła i życie Franciszkanów świeckich jest następująca: zachowywać Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, naśladując św. Franciszka z Asyżu, dla którego Chrystus był natchnieniem i centrum życia w odniesieniu do Boga i ludzi.

Chrystus, dar miłości Ojca, jest drogą do Niego, jest prawdą, w którą wprowadza nas Duch Święty, jest życiem, które nam w pełni ofiarował.

Franciszkanie świeccy są ponadto zobowiązani do częstego czytania Ewangelii, przechodząc od Ewangelii do życia i od życia do Ewangelii (Reguła, art. 4).

W art. od 4 do 19, jako rozdział II Reguły, są zebrane zasady życia, obowiązujące dążących do doskonałości chrześcijańskiej w Fr. Z. Św.

Zasada podstawowa to zachowywanie Ewangelii na wzór św. Franciszka. Każdy członek Fr. Z. Św. jest obowiązany żyć według Ewangelii i być żywym świadectwem Ewangelii. Ten element „świadectwa” jest wyraźnie podkreślany w każdej Regule, począwszy od *Listu do wiernych*. Czyli ma być pełne życie chrześcijańskie, uzupełniane i pogłębiane przez własne praktyki wskazane w Regule.

Św. Franciszek w *Testamencie* powołuje się na objawienie dane mu przez Boga, że miał żyć według Ewangelii. Ewangelia ma być normą, do której się odnosi myśli, czyny, postawy, — a także życiem, to znaczy doświadczeniem. Każdy kto wstępuje do rodziny franciszkańskiej, ma doświadczać a więc powtórzyć myśli, czyny i postawy Jezusa, na ile to jest możliwe. Życie więc ma być w jakiś sposób wcieleniem Reguły.

Zachowanie Ewangelii ma się praktykować na wzór św. Franciszka. Przyjął św. Franciszek Ewangelię całą i bez komentarza, przeżył ją z absolutną wiernością. Dlatego zachowanie Ewangelii na wzór św. Franciszka, to:

a) patrzeć na nią, jak na miejsce spotkania z Panem Jezusem,

b) traktować ją jako codziennego przewodnika, jako styl życia, wizję świata,

c) przybliżyć się do niej w prostocie serca, uwolnić się od subtelnych wybiegów,

d) czytać ją pilnie, rozważać, radzić się jej i realizować w konkretnych przypadkach życia.

Czytanie Ewangelii nakazuje tekst nowej Reguły, czytanie częste, bo tylko w ten sposób można ją dokładnie poznać i stosować w praktyce życia. Rozumie się, że i inne księgi Pisma św. powinny być przedmiotem naszej lektury, zwłaszcza księgi Nowego Testamentu. Czytanie nie może być tylko teoretyczne, ale poznana treść należy stosować w swoim postępowaniu. Jest to owo „przechodzenie” od Ewangelii do życia i od życia do Ewangelii, jak się wyraża Reguła.

7. Życie z Chrystusem

Franciszkanie świeccy mają zatem doszukiwać się osoby Chrystusa żyjącego i działającego w braciach, w Piśmie świętym, w Kościele i w czynnościach liturgicznych. Wiara św. Franciszka, która podyktowała mu słowa: „Na tym świecie nie widzę niczego wzrokiem cielesnym z Najwyższego Syna Bożego, jak tylko Najświętsze Ciało i Najświętszą Krew”, niech będzie dla nich natchnieniem i drogowskazem w ich życiu eucharystycznym (Reguła, art. 5).

Art. 4 i 5 Reguły podają członkowi Fr. Z. Św. krótkie ujęcie duchowości franciszkańskiej, którą powinien rozwijać indywidualnie i we wspólnocie. Z czytania i rozważania Ewangelii ma poznać Jezusa Chrystusa, przede wszystkim żyjącego w **braciach**. Chrystus jest we wszystkich ludziach, tak bliskich, jak dalekich. Od chwili nawrócenia każdy człowiek, a zwłaszcza potrzebujący i nieszczęśliwy, był dla św. Franciszka drogą do Boga. Czuł się św. Franciszek bratem tych, którzy zostali odkupieni Krwią Zbawiciela.

Chrystus, żyje i działa również w **Piśmie świętym**. Św. Franciszek wierzy w to mocno i nie podejmuje żadnych decyzji nie pytając Chrystusa w Ewangelii. Dla niego Ewangelia była rzeczywistością Słowem żyjącym, które odpowiada temu, kto pyta pokornie. Jego zdaniem, kto czyta Pismo święte i rozważa je pokornie, łatwo przechodzi od poznania siebie do poznania Boga.

Chrystus żyje i działa także w **Kościele**. Św. Franciszek dobrze rozumiał tę prawdę, dlatego chciał mieć potwierdzenie Kościoła, że jest na właściwej drodze wskazanej mu przez Chrystusa. Uważał, że we wszystkim trzeba strzec, czcić i zachowywać naukę świętego Kościoła Rzymskiego, bo tylko w nim znajduje się zbawienie.

Również Chrystus żyje i działa w **czynnościach liturgicznych**, zwłaszcza w najświętszej Ofierze Mszy św. Tutaj razem z nami uwielbia Swego Ojca Niebieskiego i udziela ludziom potrzebnych środków do zbawienia. Ale ten tylko znajduje Chrystusa w czynnościach liturgicznych, kto w nich uczestniczy z odpowiednim nastawieniem, zwłaszcza stara się o głęboką wiarę i miłość.

Wiara i miłość ma prowadzić członków Fr. Z. Św. do głębokiego życia eucharystycznego, za przykładem św. Franciszka. Kult Eucharystii należy do podstawowych elementów duchowości franciszkańskiej. Objawy kultu Eucharystii są różne i dostępne każdemu, jak udział we Mszy św., przyjmowanie Komunii św., adoracja N. Sakramentu, dbałość o kościoły, o szaty i naczynia liturgiczne itd.

Art. 5 Reguły poucza, że duch franciszkański jest chrystocentryczny. Chrystus jest dla członków Fr. Z. Św. centrum, wzorem, drogą, punktem wyjścia i dojścia w ich życiu. Te prawdy teologiczne o Chrystusie trzeba sobie przyswoić i stosować w praktyce, gdyż Chrystus nie jest tylko wspomnieniem, ale rzeczywistością obecną w różny sposób w życiu człowieka.

8. W Chrystusowym Kościele

Pogrzebani i zmartwychwstali wspólnie z Chrystusem przez chrzest, który czyni ich żywymi członkami Kościoła, a jeszcze bardziej złączeni z nim przez profesję, mają stawać się świadkami i narzędziami jego misji wśród ludzi, świadcząc o Chrystusie życiem i słowem.

Natchnieni przez św. Franciszka i z nim powołani do odnowy Kościoła, niech starają się usilnie, aby żyć w pełnej łączności z Papieżem, z Biskupami i Kapłanami, podtrzymując otwarty i ufny dialog, który przynosi obfite owoce apostołskie (Reguła, art. 6).

Wszczepienie człowieka w Chrystusa odbywa się przez chrzest. On dokonuje istotną przemianę w człowieku i włącza go do wspólnoty Kościoła, jako jego żywego członka. Twierdzenie, że z Chrystusem zostaliśmy pogrzebani i z Nim zmartwychwstaliśmy wzięte jest ze św. Pawła (Rz 6, 9). Umieramy dla człowieka starego, lecz powstajemy jak Chrystus, by było w nas życie nowe, Chrystusowe.

Chrzest jako nowe narodziny, dodaje nowe kamienie do Kościoła, buduje Ciało Chrystusowe, łączy wszystkich członków zanurzonych w jednym Duchu (1 Kor 12, 13). To stawanie się członkami Kościoła poprzez wszczepienie w Chrystusa jest prawdziwą konsekracją Bogu. Od chwili chrztu człowiek ochrzczony jest zarezerwowany dla Boga.

Złączenie z Kościołem jeszcze bardziej umacnia się **przez profesję** złożoną w Fr. Z. Ś. Profesja bowiem jest specjalnym odnowieniem przyrzeczeń chrzcielnych, konsekracją samego siebie Bogu. Przez profesję członek Fr. Z. Św. przynzeka używać specjalnych środków dla praktykowania życia ewangelicznego. Profesja jako publiczny i uroczysty akt religijny, ściślej wiąże ochrzczonego z Kościołem, oraz świadczy na zewnątrz o tym związku.

Kościół pragnie (zob. KK 33, 2), aby wszyscy ludzie świeccy byli świadkami i żywymi narzędziami Kościoła. To samo podkreśla Reguła, aby członkowie Fr. Z. Św. uobecniiali Kościół w świecie. Mają głosić Chrystusa życiem i słowem. Przez postawę własnego życia jest się świadkiem, przez słowa — narzędziem. Postawą wykazuje się żywą wiarę, a następnie przez słowo i inne środki przekazu staje się apostołem.

Działalność apostołska członków Fr. Z. Św. to „odnowa Kościoła” w duchu św. Franciszka, czyli zgodnie z charyzmatem franciszkańskim. Mają wprowadzać **zasady Ewangelii** w życie codzienne, kierować się przykazaniami Bożymi, szukać wsparcia w pokornej modlitwie, zachować pokój z drugimi, dbać o sprawiedliwość w stosunkach społecznych. Praca nad odnową Kościoła wymaga cierpliwości i pokory.

W tej pracy musi być pełna **łączność z papieżem, biskupami i kapłanami**. Nie wystarczy widzieć tylko błędy i je krytykować, ale trzeba z szacunkiem dla hierarchii kościelnej i duszpasterzy umieć włączyć się w działalność Kościoła, poprzeć ją, przejąć na siebie część obowiązków, uszanować słuszne dyrektywy.

Reguła zachęca nadto **do dialogu** z duchowieństwem. Chodzi tu o pomoc, którą ludzie świeccy mogą i powinni ofiarować kapłanom. Postanowienia Soboru Watykańskiego II wielokrotnie o tym wspominają, np. konstytucja o Kościele (KK 30) wyraźnie stwierdza: „Pasterze wiedzą, że nie po to zostali ustanowieni przez Chrystusa, aby całe zbawcze posłannictwo Kościoła w stosunku do świata wziąć na siebie samych”.

Reguła popiera właściwe zadania świeckich w Kościele. Będą obfite owoce apostołskie, gdy działalność Fr. Z. Św. będzie prowadziła do zgodnego działania z duchowieństwem, przy zachowaniu wzajemnego uzupełniania się i ponoszeniu współodpowiedzialności.

9. Pokuta

Jako „bracia i siostry od pokuty” z racji swego powołania, pobudzeni mocą Ewangelii, niech na wzór Chrystusa kształtują swój sposób myślenia i działania poprzez całkowitą i doskonałą przemianę wewnętrzną, którą Ewangelia nazywa

„nawróceniem” i którą ze względu na słabość ludzką trzeba codziennie podejmować.

Na tej drodze odnowy Sakrament pojednania jest szczególnym znakiem miłosierdzia Ojca i źródłem łaski (Reguła, art. 7).

Trzeci zakon franciszkański od samego swego początku był zakonem pokuty. Obowiązek pokuty w Fr. Z. Św. podkreśla także obecna Reguła w art. 7-mym, chociaż nie przepisuje żadnych szczegółowych praktyk pokutnych.

Człowiek jest istotą duchowo-cielesną i grzech zakłócił harmonię obu rodzajów jego władz naruszając ich właściwą hierarchię. Wobec tego i oczyszczenie musi się odbywać na dwóch płaszczyznach: ściśle duchowej, wewnętrznej oraz zewnętrznej tj. fizyczno-materialnej. Trzeba oczyścić ducha i zmysły, podporządkować zmysły duchowi, uporządkować całego człowieka, który cały z duszą i ciałem ma zmartwychwstać i być zbawiony.

Oczyszczenie odbywa się przez pokutę i umartwienie. Pokuta jest zasadniczo wewnętrznym nawróceniem, skruchą, uznaniem winy, czyli aktem przede wszystkim duchowym, która jednak — jak każdy akt w pełni ludzki — wyraża się w jakiś sposób na zewnątrz. Jest ona również pewną przykrością, którą się przyjmuje dobrowolnie jako zadośćuczynienie za popełnioną winę. Zatem pokuta odnosi się do przeszłości. Przedmiotem i celem umartwienia natomiast jest podporządkowanie władz niższych w człowieku rozumowi oświeconemu wiarą, co nastawia je ku nabywaniu i wzrostowi cnoty. Ma ono wykorzenić złe nawyki, a na ich miejscu rozwijać dobre przyzwyczajenia.

Konstytucja apostolska *Paenitemini* papieża Pawła VI głęboko uzasadniła w części doktrynalnej potrzebę i wartość umartwienia oraz pokuty w obecnych czasach. Naucza pap. Paweł VI, że obecnie Kościół ujrzał w jaśniejszym świetle swój obowiązek, do którego wypełnienia powołani są przez Boga wszyscy jego członkowie, także gdy chodzi o ekspiację. Ponadto Kościół jest świadomy, że chociaż jest święty, to jednak składa się z członków, którzy mogą skalać się winą i dlatego potrzebują ciągłego nawracania do Boga oraz własnego odnowienia i to nie tylko wewnętrznego i osobistego, ale także zewnętrznego i społecznego.

Pokuta już przed Chrystusem, w Starym Testamencie, była uważana za środek i znak doskonałości i świętości. Chrystus swoją działalnością apostolską rozpoczął po długim poście wezwaniem: pokutę czyńcie i wiercie Ewangelię. Do królestwa Chrystusowego można wejść tylko przez nawrócenie (metanoia), czyli przez wewnętrzną przemianę całego człowieka.

Wewnętrzny i religijny charakter pokuty nie wyklucza ze-

wewnętrznego praktykowania tej cnoty, owszem ukazuje ze szczególnym naciskiem jej konieczność. Z tej racji Kościół, rozumiejąc znaki czasów szuka — oprócz postu i wstrzeźliwości — coraz to nowych form pokutnych, przystosowanych do obecnych czasów. Przypomina też, że w prawdziwej cnocie pokuty nie można pominąć dziedziny ascezy, obejmującej umartwienie ciała.

Nauczanie Kościoła podkreśla też ścisły związek zachodzący między zewnętrznym aktem pokuty i wewnętrznym nawróceniem się do Boga, między aktami umartwienia, modlitwą i uczynkami miłości.

Także należy przypomnieć, że dar przemiany wewnętrznej, otrzymany w Kościele przez chrzest, może być przez grzesznych członków odzyskiwany i wzmacniany przez sakrament pokuty. Reguła zaznacza, że sakrament pokuty jest szczególnym znakiem miłosierdzia Bożego i źródłem łaski.

Członkowie Fr. Z. Św. z powodu swego szczególnego zjednoczenia z Kościołem, który ustawicznie podejmuje pokutę i swoje odnowienie, powinni bardzo sobie cenić sakrament pokuty i często z niego korzystać. Praktyka częstszej spowiedzi jak nauczają pap. Pius XII (enc. *Mystici Corporis*), przyczynia się do wzrostu chrześcijańskiej pokory, potęguje właściwe poznanie samego siebie, wykorzenia zła nałogi, zapobiega duchowemu niedbalstwu, oczyszcza sumienie, wzmacnia wolę, zwiększa stan łaski mocą samego sakramentu, zapewnia kierownictwo duchowe.

10. Modlitwa

Tak jak Jezus był prawdziwym czcicielem Ojca, niech i oni uczynią modlitwę i rozważanie duszą swego życia i działania.

Niech uczestniczą w sakramentalnym życiu Kościoła, zwłaszcza w Eucharystii i niech włączą się w jedną z form modlitwy liturgicznej, zatwierdzonej przez Kościół, na nowo przeżywając tajemnice życia Chrystusa (Reguła, art. 8).

Modlitwa, jako rozmowa duszy z Bogiem, jest wzniesieniem duszy do wszechmocnego i obecnego Boga w celu uznania Jego władzy nad nami, uwielbienia Go, wyjednania miłosierdzia, przebaczenia czy też pomocy. Jest urzeczywistnieniem wiary, wyrazem nadziei i miłości do Boga, jest owocem uprzedzającej i towarzyszącej łaski Bożej. Pan Jezus zachęca do modlitwy nie tylko słowami, ale również własnym przykładem.

Reguła w art. 8 przepisuje najpierw, aby praktykować modlitwę tak uszną jak i rozmyślanie na wzór Pana Jezusa, by ją uczynić „duszą swego życia i działania” czyli czymś istotnym w życiu chrześcijańskim.

Nakazuje dalej Reguła, aby uczestniczyć w sakramentalnym życiu Kościoła, zwłaszcza w Eucharystii. Przez sakramenty święte człowiek poddaje się aktualnemu działaniu Chrystusa i wiąże się z Jego tajemnicą paschalną. Przyjęcie sakramentu jest udziałem w społecznym życiu Kościoła i w nim dopiero osobistym kontaktem z Chrystusem.

Poszczególne sakramenty święte spełniają różną rolę w naszym życiu nadprzyrodzonym. Chrystus Pan przez sakramenty prowadzi swe odkupieńcze dzieło i zbliża je ku ludziom, by im rozdawać w sposób prosty nadprzyrodzone owoce przez siebie zdobyte. Dlatego członkowie Fr. Z. Św. będą chętnie korzystać z możliwości przystępowania do sakramentów świętych: postarają się o przyjęcie bierzmowania o ile przed wstąpieniem do nowicjatu tego nie uczynili, będą przystępować częściej do sakramentu pokuty i Komunii św., będą uczestniczyć codziennie we Mszy św. Wprawdzie obecna Reguła nie ma wyraźnego przepisu o codziennym uczestniczeniu we Mszy św., ale trudno sobie wyobrazić głębsze życie religijne bez tej praktyki, gdy człowiek ma do tego sposobność.

Według nauki Soboru Watykańskiego II liturgia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. W takim ujęciu liturgii wielkiego znaczenia nabiera modlitwa liturgiczna, która jest modlitwą całego Kościoła, Ciała Mistycznego Jezusa Chrystusa. Jest to publiczna modlitwa Ludu Bożego. Wierni włączając się w modlitwę liturgiczną, szczególnie podczas Mszy św. oraz przy przyjmowaniu sakramentów świętych i przez udział w różnych obrzędach, uczestniczą w hymnie chwały, którym Kościół nieustannie wielbi Boga.

Szczególony rodzaj modlitwy liturgicznej to liturgiczna modlitwa dnia, czyli Boskie oficjum, odmawiane przez kapłanów i członków zakonów. Poprzednia Reguła przepisywała terejarzom odmawianie 12 pacierzy (tzn. Ojcze nasz, Zdrowaś, Chwała Ojcu) o ile nie odmawiają brewiarza kapłańskiego albo Małego Oficjum o Najśw. Maryi Pannie. Obecna Reguła nie wspomina o 12 pacierzach, natomiast zaleca włączenie się w jedną z form modlitwy liturgicznej zatwierdzonej przez Kościół. Chodzi więc o odmawianie liturgicznej modlitwy dnia, przepisanej dla duchowieństwa i zakonów, albo o jakieś oficjum skrócone, zatwierdzone przez Władzę kościelną. W praktyce będzie to trudne do wykonania dla członków Fr. Z. Św., bo ani czasu nie będą mieli, ani odpowiednich ksiązek. Niech więc członkowie Fr. Z. Św. włączają się w modlitwę liturgiczną wówczas, gdy to będzie dla nich możliwe.

11. Kult N. Maryi Panny

Dziewica Maryja, pokorna służebnica Pańska, posłuszna Jego słowu i wszystkim natchnieniom, była przez św. Franciszka otoczona niewypowiedzianą miłością i została ogłoszona Opiekunką i Orędowniczką jego rodziny. Stąd też niech także Franciszkanie świeccy dają świadectwo swojej ogromnej miłości przez naśladowanie Jej całkowitego poddania swych pragnień Bogu oraz przez zanoszenie do Niej ufnej i żywej modlitwy (Reguła, art. 9).

Do zasadniczych cech duchowości franciszkańskiej należy kult N. Maryi Panny. Św. Franciszek obrał N.M.P. za patronkę i opiekunkę swych zakonów i nakazał oddawać Jej szczególną cześć.

Do elementów składających się na cześć maryjną zaliczamy: uszanowanie, wzywianie, naśladowanie N.M.P.

Szacunek polega na uznawaniu szczególnej godności N. Maryi P., Jej świętości i umiłowaniu Jej. Jest to element podstawowy pobożności maryjnej.

Wzywianie N.M.P. polega na kierowaniu do Niej próśb. Opiera się ono na rozważaniu roli Maryi w Odkupieniu i przekazywaniu go poszczególnym душom.

Kult naśladowania wychodzi z rozważania świętości N.M.P. i polega na odtwarzaniu w sobie Jej cnót. Jest uznaniem moralnej wyższości Maryi i poddaniem się Jej wpływowi.

Prawdziwy kult N.M.P. prowadzi w swej istocie do zjednoczenia z Chrystusem, pod przewodnictwem Maryi. Formy zaś i sposoby praktykowania tego kultu mogą się zmieniać zależnie od czasu, miejsca i osobistych skłonności. Dlatego i Reguła, jako wydana dla całego Kościoła, nie wchodzi w szczegóły i nie przepisuje żadnych szczególnych praktyk kultu maryjnego. W Polsce odmawiamy różaniec i koronkę franciszkańską, nosimy medaliki, uczestniczymy w nabożeństwach ku czci N.M.P., odwiedzamy sanktuaria maryjne, zdobimy obrazy N.M.P. itp.

12. Posłuszeństwo

Łącząc się ze zbawczym posłuszeństwem Jezusa, który swoją wolę złożył w ręce Ojca, niech wypełniają obowiązki własnego stanu we wszystkich okolicznościach życia, a idąc za ubogim i ukrzyżowanym Chrystusem, niech wyznają Go także w trudnościach i prześladowaniach (Reguła, art. 10).

Członkowie Fr. Z. Św. nie składają ślubu posłuszeństwa, ale mają żyć według ducha tej rady ewangelicznej praktykowanej w zakonach. Chrystus jest tutaj najwyższym i pociągającym wzorem. Jego posłuszeństwo Ojcu spowodowało odkupienie człowieka, jak nieposłuszeństwo Adama spowodowało grzeszny stan ludzi.

Najbardziej w życiu świeckim naśladuje się posłuszeństwo Chrystusa, gdy się wypełnia obowiązki stanu, wiernie i wytrwale. Temu nie mogą przeszkadzać trudności życiowe a nawet prześladowanie ze strony ludzi, bo szczególnie wówczas trzeba wiernie trwać przy Bogu. Wszystko będzie dla członków Fr. Z. Św. środkiem uświęcenia, miłą ofiarą duchową złożoną Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. KK 34).

13. Ubóstwo

Chrystus, ufając Ojcu, jakkolwiek łagodnie i z wyrozumiałością traktował rzeczy stworzone, wybrał dla siebie i swojej Matki życie ubogie i pokorne, tak samo Franciszkanie świeccy niech w zakresie dóbr doczesnych zawsze zachowują należyty umiar, zaspokajając swoje potrzeby materialne; niech będą świadomi, że zgodnie z Ewangelią są administratorami otrzymanych dóbr na korzyść synów Bożych.

Jako „przechodnie i przybysze”, zdążający do domu Ojca, niech też w duchu „Błogosławieństw” starają się oczyścić serca ze wszystkich skłonności oraz żądz posiadania i panowania (Reguła, art. 11).

Ubóstwo ewangeliczne zostało podniesione do wysokiej rangi przez naukę i przykład życia Jezusa Chrystusa. On to ubogich w duchu nazwał błogosławionymi, a młodzieńcowi spragnionemu doskonałości wskazał ubóstwo jako drogę do niej (Mt 19, 21).

Ubóstwo ma o wiele szerszy zakres, niżby się wydawało. Utożsamia się ono z tą wewnętrzną prostotą, która sprawia, że z zupełną ufnością i bez zastrzeżeń powierzamy Bogu naszą duszę, wolną i nie związaną z niczym poza Nim jedynym.

W myśl św. Franciszka Serafickiego ubóstwo zawiera w sobie miłość, bo się je kocha dla Chrystusa. Zawiera też wyrzeczenie siebie w doskonałej pokorze, gdyż dąży ono do śmierci człowieka w Chrystusie ukrzyżowanym, aby potem zmartwychwstać i żyć. Ubóstwo tak rozumiane zawiera w sobie niejako całą ascezę chrześcijańską i wszystkie cnoty.

Członkowie Fr. Z. Św. nie składają ślubu ubóstwa, ale mając przed oczyma Chrystusa, Matkę Najśw. i św. Franciszka i chcąc wejść w ducha zakonu franciszkańskiego, powinni praktykować cnotę ubóstwa w formie im dostępnej w świeckim życiu.

Reguła w art. 11 podaje niektóre sposoby praktykowania tej cnoty. Najpierw żąda zachowania umiaru w zakresie dóbr doczesnych. Umiar w używaniu rzeczy doczesnych okazuje się w tym, że człowiek ogranicza swe potrzeby materialne, nie jest niewolnikiem rzeczy materialnych, lecz panuje nad nimi. Zachowuje prosty styl życia co do ubrania, urządzenia mieszkania, posiłków,

nie trwoni pieniędzy na przyjemności, nie chce dorównać ludziom bogatym. Dba o poziom życia według stanu i zawodu, ale nie wynosi się z powodu majątku, nie gromadzi go ponad potrzeby rodziny, wspiera biedniejszych od siebie i pamięta o wsparciu dobrych inicjatyw społecznych i religijnych.

Nadto ma mieć świadomość, że jest raczej **administratorem** rzeczy posiadanych, jak to przypomina Reguła. Mają one służyć nie tylko jemu, ale i innym.

Dalej przepisuje Reguła, aby członek Fr. Z. Św. oczyszczał swe serce w duchu „Błogosławieństw”, dążył do ubóstwa w duchu, wykorzeniał w sobie zło, które prowadzi do nadużywania dóbr materialnych, panował nad żądzą posiadania i panowania, jaka tkwi w każdym człowieku. Wiadomo, że człowieka napastuje pokusa posiadania dóbr doczesnych, pokusa wyzyskania pozycji na własną korzyść i pokusa panowania. Duch „Błogosławieństw” i myśl, że jesteśmy „przechodniami i przybyszami” na tym świecie, pomaga nam pokonać te pokusy i stać się godniejszymi naśladowcami ubogiego św. Franciszka.

14. Czystość

Jako świadkowie dóbr przyszłych, a także z racji swego powołania, są zobowiązani do osiągnięcia czystości serca, aby w sposób swobodniejszy oddać się miłości Boga i braci (Reguła, art. 12).

Sobór Watykański II w dekrete *Perfectae caritatis* (n. 12) ukazuje czystość jako niezwykły dar łaski; jeśli jest podjęta dla Królestwa niebieskiego, daje w szczególny sposób wolność ludzkiemu sercu, aby bardziej rozgorzało miłością do Boga i wszystkich ludzi.

Reguła nie obowiązuje członków Fr. Z. Św. do składania ślubu czystości, ale do zachowania przykazania Bożego VI i IX według swego stanu. Natomiast Reguła nakazuje, aby członkowie dążyli do czystości serca, aby coraz lepiej tę cnotę praktykowali i tak mogli w sposób swobodniejszy oddać się miłości Boga i ludzi, czyli aby pogłębiali przez zachowanie czystości cnotę miłości.

Nadto czystość serca usposobi członków Fr. Z. Św. do lepszego spełniania innych obowiązków Reguły i uczyni owocniejsze ich apostołstwo franciszkańskie.

Pojęcie czystości nie miało dla św. Franciszka tak zawężonego znaczenia, jak dzisiaj. Miało ono znaczenie szerokie i było dla niego podstawą życia chrześcijańskiego. Człowiek czysty dla św. Franciszka to ten, który w miejsce własnego „ja” stawia Boga jako cel swoich dążeń. Czysty jest ten, kto uwolnił swoje serce od trosk doczesnych, a wypełnił je Bogiem i bliźnimi.

15. Miłość bliźniego

Jak Ojciec w każdym człowieku widzi rysy Syna Pierworođnego pośród wielu braci, tak niech Franciszkanie świeccy z pokorą i uprzejmością odnoszą się do wszystkich ludzi, widząc w nich dar Boży i obraz Chrystusa.

Niech poczucie braterstwa uczyni ich radosnymi i gotowymi do zrównania się ze wszystkimi ludźmi, a zwłaszcza z tymi najmniejszymi, starając się dla nich o stworzenie takich warunków życia, które byłoby godne stworzeń odkupionych przez Chrystusa (Reguła, art. 13).

Tak Reguła jak i różne poprzednie dokumenty papieskie zwracają uwagę na praktykowanie miłości bliźniego w Fr. Z. Św. Miłość ta okazuje się głównie w życzliwości, dawaniu dobrego przykładu, usuwaniu niezgody, w praktykowaniu jałmużny i ma płynąć z nadprzyrodzonej intencji. W drugich mamy widzieć Chrystusa, dlatego każdego człowieka należy traktować z pokorą i uprzejmością.

Poczucie braterstwa z innymi ludźmi wyrabia gotowość do zrównania się z nimi, zwłaszcza z najmniejszymi. Tu słowa Reguły nawiązują do słów św. Franciszka: „I powinni się cieszyć, gdy przebywają wśród ludzi prostych i wzgardzonych, ubogich i słabych, chorych i trędowatych, i żebraków przy drogach”. „Zrównanie się” z wszystkimi ludźmi to nowoczesne tłumaczenie „być mniejszym”, a to znaczyło dla św. Franciszka żyć wśród ludzi biednych, którzy nie mieli nic do powiedzenia.

Miłość bliźniego nie zadowala się dawaniem pomocy doraźnej, ale skłania członków Fr. Z. Św. do stwarzania takich warunków życia, aby były godne ludzi jako dzieci Bożych, żeby mogli podnieść się z nędzy, żeby zniknęły okoliczności poniżające człowieka. Jest to wielki program na przyszłość dla należących do Fr. Z. Św.

16. Braterstwo

Powołani wraz ze wszystkimi ludźmi dobrej woli do budowania bardziej braterskiej wspólnoty i ewangelicznego świata, aby urzeczywistniało się królestwo Boże, a także świadomi, że „ktokolwiek naśladuje Chrystusa, Człowieka doskonałego, ten staje się również bardziej ludzki”, niech właściwie kształtują swoją odpowiedzialność w duchu chrześcijańskiej służby (Reguła, art. 14).

Obowiązek tworzenia warunków życia godnych człowieka odkupionego, zaznaczony w art. 13 Reguły, prowadzi do pytania: jak można to zrobić? Art. 14 i następny dają na to odpowiedź.

W art. 14 Reguły jest zwrócona uwaga głównie na odpowiedzialność indywidualną. Trzeba budować świat bardziej braterski i ewangeliczny. Budowanie takiego świata jest zadaniem katolików świeckich, jak o tym poucza dekret o apostołstwie świeckich (DA 7, 4—5) Soboru Watykańskiego II. Trzeba realizować królestwo Boże, które Chrystus na ziemi zapoczątkował i ogłosił, a które świeccy winni własnym wysiłkiem rozszerzać. Odnowa Kościoła powierzona członkom Fr. Z. Św. jest udziałem w wypełnianiu tej misji. Jest to misja trudna, dlatego Reguła poddaje pod rozważę trzy problemy:

- a) naśladowanie Chrystusa — Człowieka doskonałego,
- b) kompetentne wykonywanie powierzonych zadań,
- c) wykonywanie ich w duchu służby.

Aby budować świat bardziej braterski, trzeba brać **wzór** z Jezusa Człowieka. Patrzyć, jak zachowywał się w życiu codziennym, jak wypełniał wszystkie obowiązki dobrego obywatela i dobrego Izraelity. Wypełnianie obowiązków codziennych jest więc pierwszym krokiem do budowania i rozszerzania królestwa Bożego.

Powierzone zadania świeckie trzeba wypełniać **kompetentnie**, czyli umiejętnie, jak tego wymagają okoliczności zgodnie z potrzebami zawodu, postępu techniki, według zdobytych umiejętności. Do tego ma dołączyć się jeszcze dobra intencja, bo wówczas będzie działanie łaski Chrystusowej. Członkowie Fr. Z. Św. mają być dobrymi pracownikami, fachowcami w swym zawodzie, ludźmi na których można polegać w każdej okoliczności.

Wreszcie wykonywanie zadań życiowych ma być w **duchu franciszkańskiej służby**. Cały Kościół jest służebny, tzn. przeznaczony do służenia. Chrystus nie przyszedł aby Mu służono, lecz żeby służyć. Postawa św. Franciszka w odniesieniu do tego aspektu życia chrześcijańskiego jest znana. Jego zakon zawsze będzie zakonem „mniejszym”, a jego prawdziwi naśladowcy będą sługami innych.

Wyrażenie „duch chrześcijańskiej służby” znaczy, że nasz zawód uważamy z jednej strony za środek utrzymania nas i naszej rodziny, z drugiej za „służbę dla innych”. Dobra, talenty, przymioty zostały nam dane, abyśmy ich używali nie tylko wyłącznie dla nas, ale mieli na uwadze w naszej działalności także dobro naszych bliźnich. Nie żądać też, aby inni nam służyli.

17. Obecność w życiu publicznym

Mają być obecni przez świadectwo swego ludzkiego życia oraz przez odważne inicjatywy jednostkowe czy wspólnotowe w popieraniu sprawiedliwości, zwłaszcza w życiu pu-

blicznym, dokonując jakiegoś konkretnego wyboru zgodnego z ich wiarą (Reguła, art. 15).

Nowością obecnej Reguły jest żądanie, aby świeccy członkowie Fr. Z. Św. byli obecni w życiu publicznym. Ludzie są naszymi braćmi, więc na jednostce i wspólnocie spoczywa obowiązek obecności wszędzie tam, gdzie się decyduje o losach jednostek i narodów. Czyli członkowie Fr. Z. Św. muszą także zajmować się problemami, którymi żyją obecni ludzie, od społecznych i ekonomicznych, aż do politycznych włącznie. Przede wszystkim będą popierać sprawiedliwość w życiu publicznym, zaczynając od stosowania sprawiedliwości w swojej rodzinie i w najbliższym otoczeniu. Tutaj będzie wiele do zrobienia.

Dalej Reguła pragnie dodać odwagi jednostkom i wspólnotom do podejmowania **inicjatyw** społecznie pożytecznych i możliwych do wykonania, jak stworzenie jakiegoś ośrodka, wybudowanie drogi, szpitala, zorganizowanie nauczania katechetycznego, zbudowania kościoła, utworzenia straży pożarnej itp. Nieraz tu potrzebna odwaga, czasem trzeba ryzykować, ale bez pracy ludzi odważnych nie powstaną pożyteczne dzieła. To jest wielkie pole działalności członków Fr. Z. Św., bo dając świadectwo życia chrześcijańskiego, będą równocześnie przykładem ofiarności i bezinteresownego zapału dla wspólnych potrzeb.

18. Praca

Niech pracę uważają za dar oraz za uczestnictwo w dziele stworzenia, odkupienia i służby ludzkiej społeczności (Reguła, art. 16).

Reguła w art. 16 podkreśla niektóre aspekty pracy, aby ją spełniać w duchu franciszkańskim. Chodzi o każdą uczciwą pracę, tak fizyczną jak i umysłową.

Praca jest **darem Bożym**, jak to określił św. Franciszek w regule dla pierwszego zakonu: „Ci bracia, którym Pan dał łaskę że mogą pracować, niech pracują wiernie i pobożnie”. Nie należy pracy traktować jako kary i ciężaru, bo jako dar Boży ma w sobie także dobre strony.

Praca jest darem, „łaską”, więc trzeba ją przyjąć i rozwijać. Praca jest jednym z talentów, które Pan ofiaruje, aby przynosił zysk. Próżnowanie nazywa św. Franciszek nieprzyjacielem duszy.

„Łaskę” pracy można pomnożyć przez sumienne i fachowe wypełnianie obowiązków. Nadto każdą pracę trzeba odnosić do Boga przez dobrą intencję, aby podobać się Bogu, spełnić Jego wolę.

Praca jest także **uczestnictwem** w dziele stworzenia, odkupienia i służby ludzkiej społeczności. Praca jest niejako przedłużeniem dzieła stworzenia, ponieważ Bóg pozwolił człowiekowi uzupełniać

i doskonalić dzieło stworzenia. Przez pracę także uczestniczy człowiek w dziele odkupieńczym Chrystusa. Wreszcie praca jest źródłem dobrobytu i postępu. Przez nią można prawdziwie przysłużyć się bliźnim jak i całej społeczności ludzkiej. Tak może człowiek realizować swoje powołanie.

19. Życie rodzinne

Niech w rodzinie żyją franciszkańskim duchem pokoju, wierności i poszanowania życia, czyniąc z niego znak odnowy dokonanej w świecie przez Chrystusa.

Małżonkowie zwłaszcza żyjąc łaską sakramentu małżeństwa niech dają w świecie świadectwo Chrystusowej miłości dla Jego Kościoła. Biorąc pod uwagę powołanie każdej osoby, niech poprzez rzetelne i otwarte wychowanie chrześcijańskie radośnie podejmują wraz ze swymi dziećmi swoje ludzkie i duchowe pielgrzymowanie (Reguła, art. 17).

Reguła w art. 17 ukazuje obowiązki członków Fr. Z. Św. żyjących w małżeństwie. Przykładne życie małżonków będzie dla wszystkich znakiem odnowy dokonanej w świecie przez Chrystusa. Jest to sprawa ważna, gdyż rodzina jest podstawową komórką Kościoła, Ludu Bożego.

Duch pokoju pomaga opanować egoizm, skłania do tolerancji i ustępstw, prowadzi do wzajemnego zrozumienia i pomagania sobie.

Duch wierności prowadzi do pogłębienia miłości wzajemnej i zaufania. Skutkiem ducha wierności będzie zgoda w domu, dobry przykład dla dzieci i dla sąsiadów.

Szacunek dla życia będzie wówczas, gdy się życie przyjmuje jako dar Boży i gdy się je chroni poczynawszy od samego jego poczęcia. W szerszym zakresie chodzi nie tylko o życie fizyczne, ale także o życie moralne, religijne i społeczne. Życie przejawiające się w tych różnych aspektach należy rozwijać i otoczyć opieką.

Dalej w tym artykule Reguły jest mowa o tym, aby małżonkowie korzystali z łaski sakramentu małżeństwa do pokonania ewentualnych trudności i starali się wypełniać inne obowiązki swego powołania, zwłaszcza dobrze wychować dzieci pomóc dzieciom rozeznać ich powołanie życiowe.

20. Szacunek dla wszystkich stworzeń

Mając szczególny szacunek dla innych stworzeń żywych i nieożywionych, które „noszą znamię Najwyższego”, niech walczą z pokusami ich nadużywania, szerząc franciszkańskie pojęcie powszechnego braterstwa (Reguła, art. 18).

Św. Franciszek otaczał wielkim szacunkiem wszelkie stworzenia Boże i przyrodę. Taką postawą wyprzedził o wieki problem ekologii dziś tak bardzo aktualny i ważny. Zagrożenie środowiska naturalnego człowieka staje się coraz bardziej niebezpieczne. Zatrute jest powietrze, gleba, woda, wydobywa się w sposób rabunkowy bogactwa naturalne, nie bierze się pod uwagę zdrowia człowieka.

Dlatego członkowie Fr.Z.Św. powinni zabiegać o przywrócenie należytej równowagi w przyrodzie i popierać ruchy zmierzające do okazywania szacunku wszystkim stworzeniom. Będzie to zgodne ze wskazaniem Kościoła, który ustanowił św. Franciszka patronem ekologów. Roztropna działalność w tym kierunku może przynieść wiele korzyści społeczności ludzkiej, a równocześnie uszlachetnia poszczególne jednostki.

21. Pokój i radość

Jako heroldowie pokoju świadomi, że sami muszą nieustannie go budować, niech szukają dróg jedności i braterskiej zgody za pośrednictwem dialogu, mając świadomość istnienia w każdym człowieku iskry Bożej oraz przetwarzającej mocy miłości i przebaczenia.

Jako apostołowie doskonałej radości, niech w każdej sytuacji niosą ludziom radość i nadzieję.

Wszczępieni w Zmartwychwstanie Chrystusa, które nadaje właściwe znaczenie siostrze śmierci, niech pogodnie oczekują ostatecznego spotkania z Ojcem (Reguła, art. 19).

Art. 19, który kończy rozdział II Reguły, charakteryzuje postawę członka Fr.Z.Św. wobec innych: ma być człowiekiem pokoju, człowiekiem radości i człowiekiem wpatrzonym w ostateczny koniec życia.

Tercjarzy świeckich od początku istnienia Fr.Z.Św. uważano za **zwiastunów pokoju**. Nie nosili broni, nie dawali się wciągać w nieporozumienia sąsiedzkie, zajmowali się wszystkim co przyczyniało się do umacniania pokoju i bezpieczeństwa. Wzorem był św. Franciszek, który z pokoju uczynił szczególnie przedmiot swego apostołstwa. Pokój jednak bywa uwikłany w tysiączne trudności i to zarówno we własnym sumieniu, jak i w środowisku rodzinnym a także w stosunkach krajowych i międzynarodowych. Głównym wrogiem pokoju jest grzech, objawiający się w egoizmie indywidualnym i zbiorowym. Pochodzi on z pragnienia przyjemności, panowania lub posiadania. Pokój trzeba budować przede wszystkim przez wykluczenie grzechu, zwłaszcza niesprawiedliwości.

Pokój trzeba budować nie nowym gwałtem, siłą, ale przez dia-

log, bez użycia przemocy. Trzeba liczyć na dobro jakie jest w każdym człowieku, ta Boża iskra, którą można rozdmuchać w kierunku zrozumienia się wzajemnego i zbliżenia. Przebaczenie i miłość okazana bliźnim są również czynnikami budującymi pokój, jak to wykazał św. Franciszek.

Radość, jako owoc pokoju, jest cechą zakonu frnacszkańskiego. Radość łączy się z nadzieją. Radość rodzi się z przekonania, że Bóg da nam większe dobra, niż te, które tracimy pragnąc dochować Mu wierności. Radość wyraża się w chętnym znoszeniu krzywd dla miłości Chrystusa ukrzyżowanego.

Nadzieja usposabia nas do spokojnego przyjęcia śmierci, bo czeka nas życie wieczne z Chrystusem. Franciszkańska myśl o śmierci to wielka siła w czasie choroby, to przygotowanie na chrześcijańskie odejście z tego świata.

22. Różne stopnie wspólnot Fr.Z.Św.

Franciszkański Zakon Świeckich dzieli się na wspólnoty różnych stopni: miejscowe, regionalne, narodowe i międzynarodowe, z których każda posiada w Kościele własną osobowość moralną. Te zaś wspólnoty różnych stopni są połączone i podporządkowane sobie wzajemnie według norm tej Reguły i Konstytucji (Reguła, art. 20).

Artykuły 20—26 tworzą rozdział III Reguły i podają zasady „życia we wspólnocie”. Są tu zawarte tylko wskazania istotne, a zastosowania szczegółowe mają określić Konstytucje albo Statuty narodowe czy prowincjalne.

Art. 20 mówi o podziale Zakonu na grupy lub wspólnoty. Te wspólnoty mają różne stopnie i poziomy, są bowiem wspólnoty miejscowe, regionalne, narodowe i międzynarodowe. Tak Fr.Z.Św. jako całość, jak i wspólnoty różnych stopni mają w Kościele osobowość moralną czyli prawną, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego. Dotychczas tylko wspólnota miejscowa (kongregacja) posiadała osobowość prawną w Kościele, teraz mają ją również wspólnoty wyższego stopnia, a także cały Franciszkański Zakon Świeckich.

W Fr.Z.Św. nie ma wspólnot autonomicznych, ale każda jest związana z inną lub z innymi, stosownie do przepisów Konstytucji. Między poszczególnymi wspólnotami istnieje więc związek natury moralnej, religijnej i prawnej. Ten związek sprawia, że każda wspólnota czuje się częścią rodziny coraz większej i bogatszej duchowo.

23. Organizacja wspólnoty

Pomimo różnych stopni każda wspólnota jest ożywiona

i kierowana przez Radę i przełożonego (albo prezesa), wybieranych przez profesów zgodnie z przepisami Konstytucji.

Ich posługiwanie przez określony przeciąg czasu jest obowiązkiem charakteryzującym się dyspozycyjnością i odpowiedzialnością wobec poszczególnych braci oraz wspólnoty.

Wspólnoty konstytuują się wewnątrznie w różny sposób pod nadzorem swojej Rady według przepisów Konstytucji, stosownie do różnych potrzeb swoich członków oraz regionów (Reguła, art. 21).

Art 21 zajmuje się istotną organizacją poszczególnych wspólnot.

Na czele wspólnoty stoi przełożony i rada. Przełożonego i radnych wybierają profes danej wspólnoty w sposób określony w Konstytucjach. Liczebność radnych jest zależna od liczebności wspólnoty, trzeba bowiem obsadzić przynajmniej zasadnicze urzędy jak przełożony (prezes), zastępca, sekretarz, kasjer; odpowiedzialny za formację. Mogą być jeszcze inne urzędy czy funkcje.

Urzędy przełożonego i radnych są czasowe, czyli kadencja trwa przez określony czas, a potem należy innych profesów wybrać na ich miejsce. Nadto urzędy są rozumiane jako „posługiwanie” czyli pomoc braterska, a nie wyniesienie czy dogodzenie ambicji. Dlatego radni muszą być dyspozycyjni, tzn. gotowi do służenia swoim czasem, uwagą, gotowi do słuchania, udzielania rady i pomocy. Oni też są odpowiedzialni za całą wspólnotę w tym co dotyczy wspólnego życia, wspólnych inicjatyw, formacji franciszkańskiej członków.

Każda wspólnota może przyjąć taką strukturę wewnętrzną, jaka lepiej odpowiada jej potrzebom. Może też być różnica w działalności wspólnot, bo można podkreślać jakąś dziedzinę szczególnie aktualną w danych warunkach.

24. Zakładanie wspólnoty miejscowej

Wspólnoty miejscowe muszą być założone kanonicznie: w ten sposób powstaje pierwsza komórka całego Zakonu i widzialny znak Kościoła, która jest wspólnotą miłości. Wspólnota powinna być uprzywilejowanym środowiskiem dla rozwijania zmysłu kościelnego oraz franciszkańskiego powołania, a także do ożywiania apostołskiego życia swych członków (Reguła, art. 22).

Podstawową komórką Fr.Z.Św. jest wspólnota miejscowa czyli kongregacja. Ma być ona założona zgodnie z przepisami prawa kanonicznego o osobach prawnych w Kościele i o stowarzyszeniach publicznych (por. głównie kan. 114 § 1, 312). Dekret erekcyjny dla nowej kongregacji wystawia odpowiedni przełożony zakonu I św.

Franciszka (i III zak. regularnego) zgodnie z przywilejem uzyskanym od Stolicy Apost., po otrzymaniu zgody ordynariusza miejscowego. Kongregacja otrzymuje osobowość prawną czyli moralną w Kościele, jest podmiotem praw i obowiązków.

Członkowie Fr.Z.Św. należąc do określonej kongregacji mają możność zachowania Reguły, utwierdzania się w gorliwości, wypełniania apostołstwa, formowania nowych członków. Obecna Reguła nie przewiduje „tercjarzy samotnych” jak to było możliwe dotychczas, ale każdy członek Fr.Z.Św. powinien należeć do jakiejś miejscowej wspólnoty czyli kongregacji.

25. Przyjęcie do Fr. Z. Św. i etapy formacji

Prośby o przyjęcie do Franciszkańskiego Zakonu Świeckich należy kierować do miejscowej wspólnoty, której Rada podejmie decyzję dotyczącą przyjęcia nowych braci.

Rzeczywiste włączenie (do wspólnoty) dokonuje się w okresie wprowadzenia, w okresie formacji, trwającej przynajmniej jeden rok oraz w momencie profesji Reguły (czyli przyrzeczenia zachowywania jej). Do zachowania tej kolejności w przyjmowaniu jest zobowiązana cała wspólnota także w sposobie swego życia. Odnośnie do wieku wymaganego do złożenia profesji oraz specjalnych oznak franciszkańskich należy trzymać się przepisów zawartych w Statutach.

Z natury swojej profesja jest zobowiązaniem wieczystym.

Członkowie, którzy znajdują się w szczególnie trudnych okolicznościach życia, mogą prowadzić braterski dialog z Radą na temat swoich problemów. Odejście albo definitywne wydalenie z Zakonu, jeżeli byłoby konieczne, wymaga uchwały Rady wspólnoty, zgodnie z przepisami Konstytucji (Reguła, art. 23).

Wstąpienie do Fr.Z.Św. odbywa się przez przyjęcie do wspólnoty miejscowej czyli kongregacji. O przyjęciu decyduje Rada. Wiek kandydatów określają Statuty. Formacja kandydatów odbywa się według następujących po sobie etapów, jak w zakonach. Najpierw jest wstępna próba czyli postulat, trwający kilka miesięcy, potem nowicjat trwający przynajmniej rok. Pełnoprawnym członkiem Fr.Z.Św. staje się nowicjusz przez złożenie profesji, na zakończenie nowicjatu. W czasie formacji pomaga kandydatowi mistrz i współpraca całej wspólnoty miejscowej.

Akt profesji jest publicznym przyrzeczeniem zachowania Reguły i ze swej natury jest zobowiązaniem wieczystym. W czasie wstępnej próby i nowicjatu kandydat ma poznać życie św. Franciszka z Asyżu, uzupełnić swe wiadomości religijne oraz zapoznać się z przepisami Reguły a także poznać środki służące do głębsze-

go życia chrześcijańskiego. Już w nowicjacie trzeba zacząć stosować w życiu przepisy Reguły i dążyć do doskonałości. Uczęszczanie na konferencje w czasie nowicjatu i czytanie wskazanych ksiązek dopomoże do przejścia się duchem franciszkańskim.

W art. 23 mówi Reguła także o ewentualnym odejściu od Fr.Z. Św. Albo sam zainteresowany chce zwolnić się z przyjętych obowiązków, albo trzeba go wydalic z grona członków Fr.Z.Św. z powodu nieodpowiedniego postępowania. Sprawę tę należy rozważyć na zebraniu Rady i zgodnie z Konstytucjami wydać odpowiednią decyzję. Zainteresowany ma zawsze możność przedstawienia Radzie swego zdania i dotyczących go trudności.

Profesi Fr.Z.Św. mają prawo do noszenia jakiegoś odróżniającego znaku franciszkańskiego, jak szkaplerza i paska, medalika itp. a nawet habitu w pewnych okolicznościach, ale pod warunkiem, że ta sprawa jest określona w Statutach.

Trzeba zaznaczyć, że zgodnie z nowym prawem zakonnym obecna Reguła nie wspomina o tzw. obłóczynach, ale tylko o składaniu profesji. Dlatego rozpoczęcie nowicjatu jest tylko wewnętrznym aktem wspólnoty miejscowej.

26. Zebrania

W celu podtrzymywania ducha wspólnoty Rada powinna organizować okresowe zebrania i częste spotkania także z innymi wspólnotami franciszkańskimi, zwłaszcza młodzieżowymi, podejmując odpowiednie środki do rozwoju w życiu franciszkańskim i kościelnym, zachęcając każdego do życia we wspólnocie.

Ta wspólnota rozciąga się i na braci zmarłych poprzez modlitwy ofiarowane za ich dusze (Reguła, art. 24).

Rozwojowi życia franciszkańskiego służą środki podane w rozdziale drugim Reguły, a nadto przepis art. 24, aby Rada organizowała okresowe zebrania i częste spotkania, także z innymi wspólnotami franciszkańskimi.

Wspólne zebrania łączą członków kongregacji, dają możność wymiany myśli, sprzyjają rozwojowi apostołstwa. Zebranie musi być zawsze związane z modlitwą, słuchaniem Słowa Bożego, wspólną refleksją.

Reguła nie mówi o terminach tych zebrań, mogą być co miesiąc lub nawet częściej. Zależy to od warunków miejscowych i od przepisów Statutów.

Duchem wspólnoty trzeba objąć także zmarłych członków kongregacji, pamiętając o ich duszach w modlitwach. Dlatego trzeba brać udział w pogrzebach członków miejscowej wspólnoty, zamawiać Msze św. za zmarłych itp.

27. Składki

W związku z koniecznymi wydatkami na cele życia wspólnoty, czy to na cele kultu, apostołstwa i dobroczynności, wszyscy bracia i siostry powinny składać ofiary stosownie do swoich możliwości. Wspólnoty lokalne zaś niech dbają o zaspokojenie potrzeb Rad na wyższym stopniu (Reguła, art. 25).

Materialnym znakiem wspólnoty i objawieniem miłości bliźniego są ofiary składane na potrzeby wspólnoty. Są to ofiary dobrowolne, dlatego ani Reguła ani Statuty nie określają ich wysokości.

Zebranyymi ofiarami zarządza Rada i czuwa, aby były odpowiednio zużyte, a więc:

- a) na potrzeby wspólnoty, jak funkcjonowanie kongregacji, opłaty za lokal, wyposażenie kaplicy itp.
- b) na sprawy kultu religijnego,
- c) na cele apostołskie,
- d) na dzieła miłosierdzia,
- e) na potrzeby wspólnot Fr.Z.Św. stopnia wyższego.

28. Asystent duchowy i wizytator

W celu okazania szczególnego znaku wspólnoty i współodpowiedzialności, stosownie do przepisów Konstytucji, Rady wspólnot różnych stopni zwrócą się z prośbą do przełożonych czterech Franciszkańskich Rodzin Zakonnych, z którymi Franciszkański Zakon Świeckich jest złączony na zawsze, o wyznaczenie odpowiednich i przygotowanych zakonników, aby sprawowali funkcje asystentów duchowych.

Mając na celu utrzymanie wierności wobec charyzmatu i zachowanie Reguły oraz uzyskanie większej pomocy w życiu wspólnoty, niech przełożony lub prezes w porozumieniu ze swą Radą zwróci się z prośbą do właściwych przełożonych zakonnych, o przeprowadzenie okresowej wizytacji pasterskiej, a do swoich przełożonych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich o przeprowadzenie wizytacji braterskiej zgodnie z Konstytucjami (Reguła, art. 26).

Art. 26 Reguły mówi o pomocy duchowej, której wspólnota Fr. Z.Św. doznaje z zewnątrz, od asystentów i wizytatorów.

Asystent ma być kapłanem, mianuje go przełożony należący do jednej z czterech Franciszkańskich Rodzin Zakonnych, w sposób określony w Konstytucjach lub Statutach. Ma być asystent miejscowy, regionalny, narodowy, międzynarodowy. Na mocy swego urzędu uczestniczy on w odpowiednich radach. Jego zasadniczym

zadaniem jest formacja duchowa członków Fr.Z.Św., pomoc w poznaniu i zachowywaniu Reguły, pobudzanie do apostołstwa, wypełnianie funkcji religijnych, w których wspólnota bierze udział.

Okresowe wizytacje mają także służyć do pogłębienia życia kościelnego i franciszkańskiego. Reguła mówi o podwójnej wizytacji: duszpasterskiej i braterskiej. Pierwszą, według starego zwyczaju, przeprowadzają kapłani zakonnicy, drugą — przełożeni świeccy.

Wizytacja duszpasterska ma głównie zbadać, czy wspólnota zachowuje Regułę, czy jest wierna nauce Kościoła. Wizytacja braterska służy do usuwania trudności, jakie mogą powstać w życiu wspólnoty, zachęca do wytrwałości w podjętych obowiązkach.

Konstytucje i Statuty określają kto i jak ma przeprowadzać wizytacje.

29. Błogosławieństwo św. O. Franciszka

I ktokolwiek to zachowa, niech w niebie będzie napętniony błogosławieństwem Ojca najwyższego, a na ziemi błogosławieństwem umiłowanego Syna Jego z Najświętszym Duchem Pocieszycielem...

(Błogosławieństwo św. Franciszka z Testamentu)

W zakończeniu Reguły przytacza tekst błogosławieństwa wyrażonego przez św. Franciszka w „Testamencie”. Te słowa św. Zakonodawcy mają być zachętą, aby wiernie zachowywać Regułę.

Argumentum

De regula franciscalis ordinis saecularium

Dissertatio tractat de regula F.O.S. a Sede Apostolica anno 1978 approbata. Imprimis affert notitias historicas de antiqua regula Tertii Ordinis s. Francisci Assisiensis, deinde rationes mutationis regulae decursu temporum, postea integrum textum renovatae regulae atque explanationes singulorum articulorum regulae.